

# BOERENZWALUW

## JOURNAAL

# FRIESLAND

## 2013



Foto © Jan de Jong. 20-6-2012. Mannetje *Hirundo rustica rustica*.

Een uitgave van ringer R24 / Jan de Jong uit Joure (Friesland).  
Verbonden aan Vogeltrekstation Wageningen ( [www.vogeltrekstation.nl](http://www.vogeltrekstation.nl) ).  
Onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW).  
Correspondentie adres ringer; Elias Annes Borgerstraat 66 8501 NG Joure. Tel 0513-414788.  
Email [j.d.jongringer403@home.nl](mailto:j.d.jongringer403@home.nl) Blog <http://blog.seniorennet.be/frieslandnatuurnieuws>  
Het Copyright van de Fotos in dit Journaal berust bij de fotograven.

**Dit is een overzicht van de ring activiteiten van Ringer R24 die in 2013 in Friesland zijn uitgevoerd o.a. ten bate van het RAS project Boerenzwaluw van het Vogeltrekstation Wageningen. Overname van (ring)gegevens niet toegestaan zonder toestemming van de auteur en het Vogeltrekstation.**

**Inhoudsopgave.**

1. Voorwoord .....	2-3
2. RAS locatie R24 te Terwispel.....	3-4
3. Geringd en teruggevangen in 2013.....	4-5
3.1. Binnengekomen terugmeldingen. ....	5
3.2.1. Rohel Tjeukemeer.....	5-6
3.2.2. Terwispel.....	6-9
3.2.3. Grou.....	9
3.2.4. Warga.....	10
3.2.5. Warns.....	10
3.2.6. Luinjeberd.....	10
3.2.7. Kortehebben.....	10
4. Nieuws van de ringplekken in 2013.....	11
4.1. Broek.....	11
4.2. Goingarip.....	11
4.3. Grou.....	12-14
4.4. Snikzwaag.....	14
4.5. Kortehebben.....	15-16
4.6. Luinjeberd .....	16-17
4.7. Oldeouwer .....	17
4.8. Heerenveen.....	17
4.9. Rotstergaast.....	17-18
4.10. Terwispel.....	18-26
4.11. Warga.....	26-28
4.12. Warns.....	28-29
5. Meldingen uit de provincie Friesland.....	29
5.1. Eerste meldingen.....	29-30
5.2. Late waarnemingen.....	30-31
6. Trekroutes en overwintering.....	31
6.1. Trekroute van boerenzwaluwen uit Engeland.....	32-33
6.2. Opmerkelijke trekroute van Finse boerenzwaluwen.....	33-34
6.3. Nederlandse boerenzwaluwen in Afrika.....	34-35
7. Nieuwe onderzoeksvragen .....	35
8. Sponsorplan.....	35
9. Dankwoord.....	36
10. Slot.....	36

**1. Voorwoord.**

Al weer een indrukwekkend zwaluwenjaar voorbij. In 2013 hadden de boerenzwaluwen een moeilijke periode te verwerken. Bij de terugkeer uit Afrika moesten door de zwaluwen vele obstakels overwonnen worden zoals koude en stormen en het daarmee gepaard gaande voedsel gebrek. Veel boerenzwaluwen hebben het dan ook niet gehaald en of keerden weken later terug op hun geboorteplek. De snelle vliegers waren al vroeg terug, de eersten zelfs al vlak na half maart, doch ook zij hadden hier in Friesland te kampen met koude en voedselgebrek. De aankomst op de broedplekken was dan ook sterk wisselend. De vroegste was dit jaar op 9 april terug in de stal (Hoornsterzwaag/S. Kamsma), op 10 april volgde de tweede (Terband/Tineke Tjepkema) in de stal. Op 12 april waren er al 3 terug in de schuur te Terband(Tineke Tjepkema) en Meino Zondervan melde op dezelfde dag er ook drie terug in schuur te Marssum. Het zou zeker tot na half mei duren tot vrijwel alle zwaluwen waren teruggekeerd. Jammer genoeg verliep ook het broedseizoen op veel plekken anders dan andere jaren. Op sommige plekken waren de predatoren flink te keer gegaan en werden veel nesten geplunderd (vooral door de Kerkuil). Ook kwamen veel nestjongen om

door koude en voedselgebrek. Toch konden er op diverse plekken nog veel nestjongen van een ring voorzien worden en zijn er op tal van lokaties oude vogels gevangen en teruggevangen. In 2013 ben ik weer op veel adressen in de provincie vriendelijk verwelkomd, ook al was het soms nog erg vroeg in de ochtend. Helaas kon ik veel lokaties (Lemmer, Lippenhuizen, Rotsterhaule, Terband) waar ook veel broedparen aanwezig waren door tijdsgebrek niet bezoeken. Begin september is mijn vrouw in de douche gevallen en bleek dat haar bovenarm uit de kom was geschoten en via een ambulance midden in de nacht naar het ziekenhuis vervoerd moest worden. Nadien heb ik het ringwerk uiteraard gestopt omdat ze geruime tijd de arm niet mocht belasten en heel veel dingen niet meer gingen. Al met al is het gelukkig weer goed gekomen met de arm al moet ze nog wel altijd voorzichtig zijn met het tillen en de zware dingen. Zo eindigde het onderzoek in 2013 toch nog abrupt. Doch met tevredenheid kunnen we terugzien op een geslaagd ringjaar. In dit verslag zie ik het seizoen terug op vangsten en terugvangsten in schuren en stallen, bijzondere gebeurtenissen, aandacht voor de overwintergebieden, het RAS project, biometrie, aankomst en vertrekdata, logger onderzoek en schenk aandacht aan nieuwe vraagstellingen betreffende de broedbiologie van de boerenzwaluw.

## 2. RAS locatie R24 te Terwispel.

In 2013 kwam het verzoek van het Vogeltrekstation binnen om de onderzoek locatie betreffende het RAS project Boerenzwaluw in een klein gebied exact aan te geven op kaart. Voorheen werd er vooral in de gehele provincie Friesland gegevens verzameld voor het RAS project boerenzwaluw. Dit onderzoek in de provincie blijven we uiteraard doen! Vanaf 2013 is nu een gebied gekozen waarbinnen we van een 12 tal lokaties wat meer willen weten en speuren ik naar meer nest lokaties binnen het rood omlijnde gebied op de kaart hieronder.



Foto bron © Google

### *Het RAS onderzoek gebied in Terwispel.*

In 2013 is in het kader van het RAS project Boerenzwaluw de onderzoek locatie exact op een kaart aangegeven. Binnen de rode lijnen ligt het onderzoeksgebied. Het kan best zijn dat in het onderzoeksgebied in de toekomst toch nog nieuwe of bestaande broedlocaties van boerenzwaluwen worden opgegeven of gevonden, deze worden dan toegevoegd aan de al bestaande. Op die nieuwe plekken zal dan WEL geringd gaan worden om zo een beter beeld van de verplaatsingen van de zwaluwen te krijgen. Graag hoor ik dan of

er nieuwe plekken in dit rood omliggende gebied zijn waar boerenzwaluwen broeden en meegedaan mag worden met het onderzoek.

### 3.Geringd en teruggevangen in 2013.

In 2013 zijn er weer flink wat vogels geringd en teruggevangen op de diverse lokaties. Helaas was ik op sommige plekken net te laat en vlogen de jongen al. In Tabel 1 worden alle plaatsen waar Boerenzwaluwen zijn geringd of teruggemeld netjes op een rijtje gezet. Er werd in diverse stallen een flink aantal individuen (152) terug gevangen uit voorgaande jaren. In de groene kolom (< 2013 totaal) staat dan ook het aantal individuen per locatie maar 1 x genoemd. Sommige boerenzwaluwen zijn dit jaar meer dan één keer in de netten aangetroffen deze data wordt echter wel verwerkt in het onderzoek.

Ringer R24	Jan de Jong	totaal	geringd in 2013					Terugvangsten vóór 2013				2013	2013
		2013	man	Vr.	onb.		pulli	man	vrouw	onb.	<2013	eind	broed
plaats	naam	geringd	n1kj	n1kj	n1kj	1kj	totaal	n1kj	n1kj	n1kj	totaal	totaal	paren
Broek	Meer v. der T	9	6	1	2								11
Goingarip	Bloemers I.	19	4	4			11	1	1		2	21	8
Grou	Hoekstra Sj.	131	11	13	3		104	5	6		11	142	20
Grou	Wartena D.	60	10	14	2	1	33				0	60	17
Kortehemmen	Van der Wal	162	7	13	2	8	132	13	9		22	184	24
Luinjeberd	Zwieten v Theo	53	5	3	1		44	1	2		3	56	10
Oldeouwer	Stastra F.	22	1	1			20	4	3		7	29	10
Heerenveen	Veldhuis K.	1		1								1	3
Rohel 2*	Tjeukemeer	287	38	10	8		231	1	1		2	289	nvt
Rotstergaast	Althuisius J.	6		1			5					6	3
Snikzwaag	Schaap P.	5					5					5	1
Terwispel	Berga G.	29	9	12	1	1	6	1			1	30	13
Terwispel	Veenstra H.	78	10	14			54	1			1	79	14
Warga	de Boer K.	46		1			45					46	12
Warga	Kooistra A.	6	1				5		1		1	6	2
Warga	Talsma S.	96	5	10	1		80	6	11		17	113	22
Warns	Smid B.	135	15	21	6	1	92	5	14	2	21	156	35
Terwispel	Bosje M.	2	1	1								2	1
Terwispel	Bosma O.	0										0	1
Terwispel	Dijkstra	0										0	?
Terwispel	Jager A.	97	2	7	2	3	83	9	6	2	17	114	14
Terwispel	Jong de A.	114	4	9	4		97	10	4		14	128	16
Terwispel	Linden van der	1	1									1	2
Terwispel	Steenwijk A.	42	8	8		1	25	2	1		3	45	12
Terwispel	Venema A.	44	11	8	2	9	14	12	10		22	66	24
Terwispel	Vlietstra K.	10		1			9	1			1	11	1
Terwispel	Vos de O.	6		1			5	1			1	7	3
Terwispel	Wagenaar Sj.	24	6	8	1		9	3	1	2	6	30	10
Terwispel	Wind E.	4		1			3					4	1
<b>totaal</b>		<b>1489</b>	<b>155</b>	<b>163</b>	<b>35</b>	<b>255</b>	<b>881</b>	<b>76</b>	<b>70</b>	<b>6</b>	<b>152</b>	<b>1641</b>	

\*1 Witte kolommen = RAS locatie R24 te Terwispel

\*2 Rohel Tjeukemeer. deels vangsten op slaapplek.

Tabel 1. Aantal nieuw geringde Boerenzwaluwen in 2013 en teruggevangen vogels van vóór 2013 per locatie.



Soms verbaast het me wat er per jaar terug gevangen is op één erf. Bijvoorbeeld bij de vangsten in Warns bij B. Smid werden er in totaal 14 vrouwtjes teruggevangen van vóór 2013 tegen 5 mannetjes. In Kortehebben werden echter 13 mannetjes teruggevangen van vóór 2013 tegen 9 vrouwtjes. Doch deze aantallen moeten we toch in een andere zetting zien die veel meer betrekking heeft op de kans dat de vogel gevangen wordt op de ringplek. Het geeft echter wel een indruk dat er veel verschillen kunnen optreden.

### **Sponsor mee aan het Wetenschappelijk Ringonderzoek naar Boerenzwaluwen.**

Voor **iedere bijdrage van 20 euro** wordt een serie van **100 vogelringen** aangeschaft.

Mocht van deze serie van 100 vogelringen er een of meer buiten 15 km van de ringplek teruggemeld worden dan krijgt de sponsor hiervan bericht door middel van een terugmelding.

### **Sponsors worden genoemd en ontvangen het eindverslag.**

Meldt U bijdrage aan op [j.d.jongringer403@home.nl](mailto:j.d.jongringer403@home.nl) en U ontvangt bericht welke serie(s) nummers door U gesponsord zijn. U mag zoveel series van 100 opgeven als U wil, elke serie voor 20 euro.

**Stort U bijdrage op Rekening NL76 RABO 0122 1605 84**  
met vermelding van; **Sponsorbijdrage 2014 Boerenzwaluw**  
t.n.v. Jan de Jong Ringonderzoek Boerenzwaluw.

Uiteraard mag U ook een andere vrijwillige bijdrage geven om het onderzoekswerk te steunen.

### **3.1. Binnengekomen terugmeldingen.**

(stand 05-01-2014).

In 2013 zijn er leuke vangsten en terugvangsten geregistreerd op de diverse lokaties. De terugmeldingen en ringvangsten die er zijn binnengekomen zijn per plaats verwerkt. Er zijn enkele meldingen opgenomen die betrekking hebben op dispersie (korte verplaatsingen) van schuur naar schuur, en soms wat verder weg. Hieronder worden de bijzonderheden per vangplek gemeld.

#### **3.2.1. Rohel Tjeukemeer (5).**

Arnhem BA...29569 o pull 23-06-**2012**.Langezwaag,(ringer W.Bil) **Nederland.**  
10-07-2013.Rohel Tjeukemeer **Nederland.**  
Na 381 dagen 13 km. Gecontroleerd als vrouw na 1kj op slaapplek en los.  
Bericht ontvangen 10-07-2013.  
Al vroeg op de slaapplek aanwezig, zou deze vogel wel aan het broedproces hebben deelgenomen?

Arnhem AX...35876 o pull 12-06-2013.Marum ,Groningen, (ringer D. Hiemstra), **Nederland.**  
21-08-2013.Rohel Tjeukemeer **Nederland.**  
Na 70 dagen 40 km. Gecontroleerd als 1kj op slaapplek en los.  
Bericht ontvangen 22-08-2013.  
Wegtrek van een nestjong naar de slaapplek.

Arnhem BA...75392 o pull 13-06-2013.Rotstergaast,bij **J. Althuisius**, **Nederland.**  
23-07-2013.Rohel Tjeukemeer **Nederland.**  
Na 39 dagen 6 km. Gecontroleerd als 1kj op slaapplek en los.  
Bericht ontvangen 23-07-2013.  
Nestjong uit de omgeving al snel op de slaapplek.

Arnhem BA...75558 o pull 20-06-2013.Oldeouwer bij **Fokke Stastra** in schuur, **Nederland**.  
23-07-2013.Rohel Tjeukemeer **Nederland**.  
Na 32 dagen 0 km. Gecontroleerd als 1kj op slaapplek en los.  
Bericht ontvangen 23-07-2013.  
Nestjong al vroeg op de slaapplek.

Arnhem AT...46711 m n1kj 14-05-**2011**.Rohel Tjeukemeer, **Nederland**.  
23-07-2013.Rohel Tjeukemeer, **Nederland**.  
Na 801 dagen 0 km. Gecontroleerd als man n1kj en los.  
Soort kennelijk broedvogel in de omgeving, echter nooit eerder terug gevangen!

### 3.2.2. Terwispel (28).

Uit de vele terugmeldingen in Terwispel kunnen we mooi zien dat de boerenzwaluwen vaak niet ver van hun geboortenest terugkeren. Soms wisselen ze van schuur!

Arnhem AJ...87129 o 1kj 29-08-**2009**.Terwispel,bij **A.Venema**, **Nederland**.  
18-04-2011.Pastriz, Aragon, **Spanje**.  
Na 597 dagen **1367 km**. Gecontroleerd als man n1kj en los.  
**Bericht ontvangen 02-07-2013.**

Deze boerenzwaluw keerde via de westelijk route op de voorjaarsstrek terug naar Europa doch werd in 2010 en 2011 nimmer door mij teruggevangen in het broedgebied, zou de vogel nog leven?

Arnhem AS...56092 o pull 28-05-**2010**.Terwispel,bij **A.Venema**, **Nederland**.  
16-07-2010.Terwispel,bij **A.Venema**, **Nederland**.  
22-05-2012.Terwispel,bij Sj.Wagenaar, **Nederland**.  
03-09-2012.Terwispel,bij Sj.Wagenaar, **Nederland**.  
24-06-2013.Terwispel,bij Sj.Wagenaar, **Nederland**.  
Na 1122 dagen 0 km. Gecontroleerd als man n1kj in schuur.  
Dit jong veranderde van schuur en werd in het broedseizoen 2011 niet teruggevangen.  
Zou de vogel in 2011 elders hebben gebroed?

Arnhem AS...56668 o 1kj 06-08-**2010**.Terwispel,bij **A.Venema** **Nederland**.  
**logger 879** —> **01-07-2011**.Terwispel,bij **A.Venema** **Nederland**.  
08-09-2011.Terwispel,bij **A.Venema** **Nederland**.  
14-05-2012.Terwispel,bij **A.Venema** **Nederland**.  
logger verwijderd —> 29-05-2012.Terwispel,bij **A.Venema** **Nederland**.  
09-07-2012.Terwispel,bij **A.Venema** **Nederland**.  
**logger B568** —> **27-07-2012**.Terwispel,bij **A.Venema** **Nederland**.  
logger verwijderd —> 16-05-2013.Terwispel,bij **A.Venema** **Nederland**.  
07-06-2013.Terwispel,bij **A.Venema** **Nederland**.  
21-06-2013.Terwispel,bij **A.Venema** **Nederland**.  
07-08-2013.Terwispel,bij **A.Venema** **Nederland**.  
Na 1097 dagen 0 km. Gecontroleerd als man n1kj in schuur.  
Deze boerenzwaluw droeg voor de 2<sup>e</sup> keer een logger en overwinterde in exact het zelfde gebied (Congo).  
Opmerkelijk is dat hij de schuur van Appie Venema trouw blijft!

Arnhem AS...56680	o 1kj	06-08- <b>2010</b> .Terwispel,bij <b>A.Venema, Nederland.</b> 21-05-2012.Terwispel,bij A.de Jong, <b>Nederland.</b> 18-05-2013.Terwispel,bij <b>A.de Jong, Nederland.</b> Na 1016 dagen 1 km. Gecontroleerd als man n1kj in schuur
Arnhem AS...56701	o pull	06-08- <b>2010</b> .Terwispel,bij <b>A.Venema, Nederland.</b> 15-07-2013.Terwispel,bij A. Steenwijk, <b>Nederland.</b> Na 1073 dagen 1 km. Gecontroleerd als man n1kj in schuur. Dit mannetje werd pas na bijna 3 jaar teruggevangen.
Arnhem AS...56799	o pull	13-08- <b>2010</b> .Terwispel,bij <b>Sj.Wagenaar, Nederland.</b> 19-09-2010. Terwispel,bij <b>A.Venema, Nederland.</b> 07-06-2012. Terwispel,bij J.Wassenaar, <b>Nederland.</b> 30-05-2013.Terwispel,bij O. de Vos, <b>Nederland.</b> Na 1021 dagen 0 km. Gecontroleerd als man n1kj in schuur.
Arnhem AT...68418	m na1kj	07-07- <b>2010</b> . Terwispel,Venebuurt (ringer W.Bil), <b>Nederland.</b> 30-05-2013.Terwispel,bij <b>G. Berga, Nederland.</b> 27-06-2013.Terwispel,bij G. Berga, <b>Nederland.</b> 30-07-2013.Terwispel,bij G. Berga, <b>Nederland.</b> Na 1119 dagen 3 km. Gecontroleerd als man n1kj in schuur. Bericht ontvangen 08-09-2013.
Arnhem AU...22255	o pull	30-07-2013. Terwispel,bij <b>A. Steenwijk, Nederland.</b> 03-09-2013.Hoogkerk ,Groningen,(ringer L.Tervelde) <b>Nederland.</b> Na 36 dagen 37 km. Gecontroleerd als 1kj op slaapplek. Bericht ontvangen 03-09-2013. Dit nestjong gaat naar een slaapplek die veel meer naar het oosten ligt!
Arnhem AV...48067	o 1kj	27-07- <b>2011</b> .Terwispel,bij <b>A.Jager, Nederland.</b> 18-05-2013.Terwispel,bij A.de Jong, <b>Nederland.</b> Na 660 dagen 0 km. Gecontroleerd als man n1kj in schuur.
Arnhem AV...49087	o pull	11-08- <b>2012</b> .Terwispel,bij <b>O.Bosma, Nederland.</b> 17-06-2013.Terwispel,bij K.Vlietstra, <b>Nederland.</b> Na 309 dagen 0 km. Gecontroleerd als m na1kj in schuur. Dit mannetje vestigt zich vlak bij zijn geboorteplek.
Arnhem AV...49144	o pull	13-08- <b>2012</b> .Terwispel,bij <b>A.de Jong, Nederland.</b> 14-05-2013.Terwispel,bij Sj.Wagenaar, <b>Nederland.</b> Na 274 dagen 0 km. Gecontroleerd als m na1kj in schuur.
Arnhem AV...49234	v na1kj	21-08- <b>2012</b> .Terwispel,bij <b>van der Linden, Nederland.</b> 03-05-2013.Terwispel,bij A.Venema, <b>Nederland.</b> 16-05-2013.Terwispel,bij A.Venema, <b>Nederland.</b> 07-06-013.Terwispel,bij A.Venema, <b>Nederland.</b> 27-07-2013.Terwispel,bij A.Venema, <b>Nederland.</b> Na 339 dagen 0 km. Gecontroleerd als vrouw na1kj in schuur.

Arnhem BA...74063 v na1kj 22-05-**2012**.Terwispel,bij **A.Jager**, **Nederland**.  
 07-06-2012.Terwispel,bij A,de Jong, **Nederland**.  
 30-07-2012.Terwispel,bij A,de Jong, **Nederland**.  
 18-05-2013.Terwispel,bij A,de Jong, **Nederland**.  
 Na 360 dagen 0 km. Gecontroleerd als vrouw na1kj in schuur.  
 Deze boerenzwaluw vrouw broedde in 2012 kennelijk op 2 verschillende plekken !

Arnhem BA...74068 m na1kj 22-05-**2012**.Terwispel,bij **A.Jager**, **Nederland**.  
 07-06-2012.Terwispel,bij A.Jager, **Nederland**.  
**logger B574**—>  
 logger verwijderd —> **30-07-2012**.Terwispel,bij A.Jager, **Nederland**.  
 22-05-2013.Terwispel,bij A.Jager, **Nederland**.  
 17-06-2013.Terwispel,bij A.Jager, **Nederland**.  
 Na 391 dagen 0 km. Gecontroleerd als man na1kj in schuur.  
 Deze boerenzwaluw overwinterde 172 dagen in Ghana (Afrika).

Arnhem BA...74240 m na1kj 02-06-**2012**.Terwispel,bij **van de Linden**, **Nederland**.  
 16-05-2013.Terwispel,bij A.Venema, **Nederland**.  
 07-06-2013.Terwispel,bij A.Venema, **Nederland**.  
 21-06-2013.Terwispel,bij A.Venema, **Nederland**.  
 07-08-2013.Terwispel,bij A.Venema, **Nederland**.  
 Na 431 dagen 0 km. Gecontroleerd als man na1kj in schuur

Arnhem BA...74241 m na1kj 02-06-**2012**.Terwispel,bij **van der Linden**, **Nederland**.  
 13-06-2013.Terwispel,bij H.Veenstra, **Nederland**.  
 Na 375 dagen 2 km. Gecontroleerd als man na1kj in schuur.

Arnhem BA...74261 o pull 04-06-**2012**.Terwispel,bij **A.de Jong**, **Nederland**.  
 22-05-2013.Terwispel,bij A.Jager, **Nederland**.  
 17-06-2013.Terwispel,bij A.Jager, **Nederland**.  
 13-07-2013.Terwispel,bij A.Jager, **Nederland**.  
 Na 403 dagen 0 km. Gecontroleerd als man na1kj in schuur

Arnhem BA...74285 o pull 07-06-**2012**.Terwispel,bij **A.Jager**, **Nederland**.  
 18-05-2013.Terwispel,bij A.de Jong, **Nederland**.  
 Na 344 dagen 0 km. Gecontroleerd als man na1kj in schuur.

Arnhem BA...74289 v na1kj 07-06-**2012**.Terwispel,bij **J.Wassenaar**, **Nederland**.  
 15-07-2013.Terwispel,bij A. Steenwijk, **Nederland**.  
 Na 403 dagen 0 km. Gecontroleerd als vrouw na1kj in schuur.

Arnhem BA...74291 v na1kj 07-06-**2012**.Terwispel,bij **O. de Vos**, **Nederland**.  
 09-07-2012.Terwispel,bij A.Venema, **Nederland**.  
 27-07-2012.Terwispel,bij A.Venema, **Nederland**.  
 05-09-2012.Terwispel,bij A.Venema, **Nederland**.  
 03-05-2013.Terwispel,bij A.Venema, **Nederland**.  
 16-05-2013.Terwispel,bij A.Venema, **Nederland**.  
 21-06-2013.Terwispel,bij A.Venema, **Nederland**.  
 27-07-2013.Terwispel,bij A.Venema, **Nederland**.  
 Na 414 dagen 0 km. Gecontroleerd als vrouw na1kj in schuur.



Arnhem BA...74454 o pull 16-06-**2012**.Terwispel,bij **A.Jager**, **Nederland**.  
 01-10-2012.Merkplas, **Belgie**.  
 Na 106 dagen 200 km. Gecontroleerd als 1kj en los.  
 Bericht ontvangen 11-04-2013.  
 07-06-2013.Terwispel,bij A.Venema, **Nederland**.  
 21-06-2013.Terwispel,bij A.Venema, **Nederland**.  
 27-07-2013.Terwispel,bij A.Venema, **Nederland**.  
 01-09-2013.Terwispel,bij A. Venema, **Nederland**.  
 Na 442 dagen 1 km. Gecontroleerd als **man** na1kj in schuur.  
 Dit mannetje dat als nestjong is geboren in de schuur bij Afke Jager is in 2013 regelmatig in de schuur van Appie Venema teruggevangen.

Arnhem BA...74714 o 1kj 09-07-**2012**.Terwispel,bij **A.Venema**, **Nederland**.  
 14-05-2013.Terwispel,bij Sj.Wagenaar, **Nederland**.  
 Na 309 dagen 0 km. Gecontroleerd als o na1kj in schuur.

Arnhem BA...74863 o 1kj 30-07-**2012**.Terwispel,bij **A.Jager**, **Nederland**.  
 15-07-2013.Terwispel,bij A. Steenwijk, **Nederland**.  
 Na 350 dagen 0 km. Gecontroleerd als man na1kj in schuur.

Arnhem BA...74891 o pull 01-08-**2012**.Terwispel,bij **A.Jager**, **Nederland**.  
 27-07-2013.Terwispel,bij A. Venema, **Nederland**.  
 Na 360 dagen 1 km. Gecontroleerd als man na1kj in schuur.

Arnhem BA...75265 o pull 06-06-2013.Terwispel,bij **A.de Jong**, **Nederland**.  
 27-06-2013.Terwispel,Alde Dyk, **Nederland**.  
 Na 21 dagen 0 km. Dood gevonden als **verkeersslachtoffer** door  
 Marijn van der Honing(8,5 jaar) uit Terwispel.

Arnhem BA...75384 m na1kj 13-06-2013.Terwispel,bij **H.Veenstra**, **Nederland**.  
 27-06-2013.Terwispel,bij G. Berga, **Nederland**.  
 Na 13 dagen 0 km. Gecontroleerd als man na1kj in schuur

Arnhem BA...75802 o pull 27-06-2013.Terwispel,bij **A.Jager**, **Nederland**.  
 16-08-2013.Hoogkerk,Groningen (ringer L.Tervelde) **Nederland**.  
 Na 50 dagen 38 km. Gecontroleerd als 1kj op slaapplek.  
 Bericht ontvangen 16-08-2013.  
 Ook deze vertrok naar de meer oostelijk gelegen slaapplek bij Groningen. Zie ook Arnhem AU..22255.

### 3.2.3. Grou (1)

Arnhem AS...56039 o pull 22-05-**2010**. Warga,bij **S.Talsma** **Nederland**.  
 20-08-2012.Grou, bij Sj.Hoekstra **Nederland**.  
 27-08-2012.Grou, bij Sj.Hoekstra **Nederland**.  
 05-06-2013.Grou, bij Sj.Hoekstra **Nederland**.  
 22-07-2013.Grou, bij Sj.Hoekstra **Nederland**.  
 Na 1157dagen 2 km. Gecontroleerd in schuur als vrouw n1kj.  
 Dit vrouwtje bleef de schuur van Hoekstra al zeker 2 jaar trouw. Zou ze in 2011 ook daar gebroed hebben?

**3.2.4. Warga (2).**

Arnhem AX...20278 o 1kj 14-08-**2012**.Burgum (ringer P.Das), **Nederland**. Op slaapplek.  
04-07-2013.Warga,bij **Afke Kooistra**, **Nederland**.  
25-07-2013.Warga,bij Afke Kooistra, **Nederland**.  
Na 343 dagen 14 km.  
Gecontroleerd als vrouw na1kj **broedend** in schuur.  
Bericht ontvangen 08-09-2013.

Arnhem AX...29202 o pull 18-06-**2012**.Kollumerpomp (ringer A.Timmerman) **Nederland**.  
08-05-2013.Warga,bij **S.Talsma**, **Nederland**.  
Na 323 dagen 29 km. Gecontroleerd als vrouw na1kj in schuur.  
Bericht ontvangen 08-09-2013.  
Na 8 mei de vogel helaas niet weer gevangen!

**3.2.5. Warns (2).**

Arnhem BA...74787 m na1kj 21-07-**2012**.Warns,bij **B. Smid**, **Nederland**.  
24-07-2013.Laaxum (ringer Y. Albada) **Nederland**.  
Na 369 dagen 2 km. Gecontroleerd als man na1kj.  
Bericht ontvangen 30-07-2013.

Brussels 12691390 o 1kj 23-09-2012. Herentals, Antwerpen, **Belgie**.  
15-06-2013.Warns,bij **B. Smid** **Nederland**.  
Na 265 dagen 193 km. Gecontroleerd als vrouw na1kj in schuur.  
Bericht ontvangen 28-12-2013.

**3.2.6. Luinjeberd (1).**

Arnhem BA...75063 m na1kj 23-05-2013.Luinjeberd,bij **Theo van Zwieten**, **Nederland**.  
21-06-2013.Terwispel,bij A.Venema **Nederland**.  
Na 28 dagen 7 km. Gecontroleerd als man na1kj in schuur.  
Flinke verplaatsing binnen het broedseizoen. Mogelijk door verstoorde legfels door een uil of ekster?

**3.2.7. Kortehemmen (1).**

Arnhem BB...21554 o pull 12-07-2013.Houtigehage (ringer T. Hiemstra) **Nederland**.  
13-08-2013.Kortehemmen,bij **J.van der Wal** **Nederland**.  
Na 31 dagen 8 km. Gecontroleerd als 1kj in schuur.  
Bericht ontvangen 13-08-2013.  
Duidelijk een jonge vogel die op de wegtrek gebruik maakt van schuren waar ze met soortgenoten in en uit vliegen.

## **4. Nieuws van de ringplekken.**

In dit hoofdstuk is de informatie per ringplek vastgelegd en worden enkele bijzonderheden genoemd. De volgende lokaties zijn wegens tijdsgebrek helaas niet bezocht; Lemmer, R. Attema. Lippenhuizen, L. Jager. Rotsterhaule, S. Schram. Terband, Fam. Tjepkema. Terwispeel, O. Bosma. Warga, T. Stelwagen.

### **4.1. Broek. T.van der Meer.**

Op 31 mei om 8.15 uur aanwezig bij de boerderij. In de hoge loods naast de ligboxen waren zeker een zestal paren aanwezig. Ook in de 2 ligbox waren nog diverse broedparen aldus van der Meer. Met een mistnet hoog voor de loods 9 volwassen boerenzwaluwen gevangen en geringd. Alle zwaluwen goed in conditie, gewichten alle boven de 17,5 gram. Op dinsdag 23 april werd de eerste boerenzwaluw weer teruggezien bij de boerderij zo meldde van der Meer me.

### **4.2. Goingarip. I. Bloemers.**

Op 24 mei rond 8.00 uur aanwezig bij de garage waar zeker een 8 paar boerenzwaluwen aanwezig waren. Met het mistnet werden in totaal 10 boerenzwaluwen (5 man en 5 vrouw) en tevens 1 huismus en 1 tuinfluiter gevangen.



Foto © Jan de Jong, Joure

*In de Bloemerstee vinden boerenzwaluwen het ook leuk , ze keren elk jaar terug.*

Ook een nestje met vijf jonge koolmees werd van een ringetje voorzien. In de tuin waren veel zangvogels aanwezig. Boerenzwaluwen zochten boven het veldje naar insecten en vlogen laag boven de grond op jacht naar insecten. Zingend 1 Zwartkop, 1 Tuinfluiter. Aanwezig 1 paar putters, broedende merel, 2 holenduiven en 1 gaai. In de omgeving zweefde achter de boerderij ook nog 1 man bruine kiekendief boven de riet vegetatie. Soort broed zeker in een van de aanwezige rietvelden.

Op 10 juni om 18.15 uur aanwezig en 3 nesten met jongen geringd (1 x 2, 1 x 5 en 1 x4 pulli), het laatste nestje was al 17 dagen oud en een vijfde ongeringd jong wist te ontkomen. Verder nog 4 nesten aangetroffen (2 x 5 ei, 1 x 4 pulli van 3 dagen en 1 x 5 pulli van 4 dagen).



### 4.3. Grou. Hoekstra. Sj.

Op 8 mei zeker 8 paar aanwezig en bij de boerderij rondvliegend, in de ligbox en schuur stellig nog meer paren aanwezig. Op het weggetje bij de boerderij 4 putters opvliegend.

Op 5 juni om 6.30 uur aanwezig in de schuur en bij de ligbox. De boerenzwaluwen vliegen al buiten om en af en toe vliegt er eentje de stal binnen. Bij de schuur vliegen ze door een open raampje naar binnen! Voor de schuurdeur en het raampje een 3 meter net geplaatst en aan de achterzijde van de ligbox een 18 meter net geplaatst voor de open ramen want daar vliegen de oude vogels, die ook in de melkstal broeden, regelmatig naar buiten en binnen. Daar de vogels via het grasveldje onder de bomen door ook naar binnen vliegen wordt er ook een net dwars op het veldje gezet wat ook resultaat opleverde.

In totaal werden er 28 boerenzwaluwen gevangen, 9 daarvan droegen al een ring. Zes legsels met totaal 29 jongen werden geringd ( 1 x 6, 3 x 5 en 2 x 4). De oudste jongen waren al 10 dagen oud. Verder waren nog 5 nesten met eieren aanwezig (3 x 5, 1 x 4 en 1 x 3 ei). Naast de boerenzwaluwen werden nog gevangen en geringd: 3 witte kwikstaarten, 1 huismus en 1 groenling. Van Mevr. Hoekstra kreeg ik nog een dode volwassen vrouw boerenzwaluw die door een van de twee honden in de schuur gepakt was, vleugel 123.0 mm, staart 77.0 mm, gewicht 19.7gram, witte vlek op ST 6 is 25.0 mm.

Op 19 juni om 8.15 uur aanwezig en 4 nesten met totaal 14 jongen geringd ( 2 x 5, 1 x 3 en 1 x 1). Het nest met 1 jong bevatte tevens nog vier (!) onbevuchte eieren. Legsels met meer dan 2 onbevuchte eieren worden maar zelden aangetroffen! Verder nog 4 nesten met eieren gecontroleerd (2 x 5 ei, 2 x 2 ei).



Foto © Jan de Jong, Joure. 19 juni 2013. Grou.

*Boerenzwaluwen vliegen in Grou door een kapot bovenraampje de schuur binnen als de schuifdeur gesloten is.*



Op 4 juli om 10.00 uur aanwezig en 4 nesten met in totaal 14 jongen geringd (2 x 3 en 2 x 4). Onder nest JE7A lag een dood jong en het nest zat los, nest iets verplaatst en vastgezet! Verder nog drie nesten met eieren of kleine jongen aanwezig (1 x 5 ei, 1 x 4 ei en 1 x 2pulli van 1 dag en 3 eieren).

Op 22 juli om 7.50 uur aanwezig en met net voor de schuurdeur en aan de binnenkant van de ligbox bij de schuifdeur gevangen. In totaal 17 volwassen boerenzwaluwen gevangen, daarvan waren er 13 die al een ring droegen, vier konden er maar geringd worden. Veel nesten (13) hadden al weer eieren en of kleine jongen (1 x 1 ei, 1 x 2 ei, 1 x 3 ei, 5 x 4 ei, 4 x 5 ei en 1 x 5 pulli van 3 dagen). De tweede legsels waren er dus al weer volop.

Op 5 augustus om 6.25 uur aanwezig bij de boerderij. Het net is voor de schuurdeur en achter de ligbox aan de buitenkant geplaatst. In totaal werden er 12 boerenzwaluwen gevangen, 8 daarvan droegen al een ring, vier kregen voor het eerst een ring om. Na de plaatsing van het net aan de achterzijde van de ligbox schrok een van de melkkoeien waarschijnlijk zo van een spreek of boerenzwaluw die in het net hing dat hij daardoor de ligbox uit rende. Het vangnet kan dus NIET weer voor de open ramen van de ligbox aan de achterzijde als er nog gemolken moet worden! Koeien kunnen wisselend doch erg fel reageren op onverwachte dingen, zo blijkt nu maar weer, gelukkig bleven de andere koeien in de ligbox rustig. In de schuur werd 1 volwassen vrouw (BA...75192) op het nest gecontroleerd, de vogel was op 5 juni 2013 met het net voor de deur gevangen en geringd. Verder werden met het net 1 spreek (volwassen man) en een eerste jaars witte kwikstaart gevangen. Negen nesten met totaal 35 jongen werden geringd (1 x 1, 1 x 3, 4 x 4 en 3 x 5 pulli). Vanmorgen geconstateerd dat er waarschijnlijk enkele dubbele nestnummers zijn, ja daar zijn ook zoveel nesten. In nest JE07a 1 dood jong (AU...22023) van zeker 14 dagen oud.



Foto © Jan de Jong, Joure.

*Acht donkere zwarte kraaloojjes kijken je aan in Grou vanuit hun nestje op een schakeldoos!*

Op 16 augustus om 9.00 uur aanwezig in stal. Nog 3 nesten met totaal 5 jongen geringd (2 x 1 jong en 1 x 3 jong). Nog 1 nest met 3 pulli van 3 dagen + 1 ei aanwezig, 2 nesten met elke 2 ei waren verlaten. Vrij veel ouden en jongen waren al vertrokken.

Op 29 augustus om 8.40 uur aanwezig en 1 nest met 3 pulli van 16 dagen oud geringd. In mijn ringboek schreef ik; bij Hoekstra nog een nestje met jongen geringd, de laatsten. Inderdaad bleek het ook de laatste geringde boerenzwaluw van dit seizoen, op 1 september viel mijn vrouw ongelukkig in de douche en daardoor raakte haar arm uit de schouderkom. In allerijl naar het ziekenhuis via de ambulance. Vanaf die dag liep alles anders.

#### **4.3.1. Grou. D. Wartena.**

Op 25 juli om 9.15 uur voor het eerst een bezoek gebracht aan de ligbox en stallen. Dit is een nieuwe locatie dicht bij de boerderij van Sj. Hoekstra. Twee nesten met totaal 8 jongen geringd (1 x 5 en 1 x 3 pulli). Verder nog 5 nesten met eieren of jongen aangetroffen (2 x 5 ei, 2 x 4 ei en 1 x 4 pulli van 2 dagen oud). In de schuur broedt een kerkuilpaar. Alle nesten van de boerenzwaluwen zitten in de ligboxen, in de schuur geen enkele zwaluwnest. Aan de achterkant van de ligbox zit een nestkist van de torenvalk.

Op 5 augustus om 8.45 uur aanwezig bij de ligbox en melkstal. Met het net aan de binnenzijde van de ligbox voor de schuifdeur gevangen. Ook 3 m net voor het raam van de melkstal aan de buitenzijde. Steeds als er enkele zwaluwen naar binnen vlogen werd het net snel voor het raam gedraaid en bij het betreden van de melkstal vlogen ze dan met succes het net in. In totaal werden er in ligbox en melkstal zo 26 volwassen en 1 eerste jaars boerenzwaluw gevangen en geringd. Verder werden nog 4 huismussen en 1 spreeuw (volwassen vrouw) gevangen en geringd. De spreeuw mist een deel van zijn linker poot, er was slechts nog een stompje over. Opvallend aan de gevangen boerenzwaluwen was dat er geen enkele geringde uit de omgeving (Sjoerd Hoekstra) is teruggevangen, ik had dit eigenlijk niet verwacht. Na het vangen en ringen van de vogels werden er nog eens vier nesten met in totaal 18 jongen geringd (2 x 4 en 2 x 5 pulli).

Op 29 augustus om 08.25 uur aanwezig en 2 nesten met totaal 7 jongen geringd (1 x 3 en 1 x 4 pulli). Op weg naar de boerderij van Wartena zag ik op het weggetje nog een Tapuit zitten. In de buitenste loods ontdekte ik nog twee nesten van de boerenzwaluw, deze zijn w.s. dit jaar bewoond geweest.

#### **4.4. Snikzwaag. P. Schaap.**

Op 27 juni om 15.45 uur aanwezig bij de boerderij van Pieter Schaap. In een hok zat 1 nest met 5 jongen van 11 dagen oud deze zijn geringd, de ouden waren niet te vangen.



Foto © Jan de Jong, Joure. 27 juni 2013 Snikzwaag.

*In de Chill Out Room van Pieter Schaap in Snikzwaag broed een boerenzwaluw paar, ze waren niet te vangen zo fit waren ze!*



#### 4.5. Kortehebben. Fam. van der Wal.

Op 10 mei om 7.50 uur aanwezig bij de boerderij en met het net voor de deur gevangen. De eerste drie boerenzwaluwen waren op 14 april al terug aldus Mevr. Van der Wal. Op de zolder zit een nestkist voor de kerkuil, de vogel is nog steeds aanwezig. Op zolder enkele braakballen van kerkuil gevonden, ook was er een oud nest van een hoornaar te zien en werd een vers geplukte boerenzwaluw gevonden. Bovenin de schuur zat een vers nest van de boerenzwaluw en vloog er een paartje rond. Vanmorgen 22 boerenzwaluwen gevangen, hiervan 9 kunnen ringen en 13 droegen al een ring van voorgaande jaren. Vijf vrouwen hadden al een actieve broedvlek.



Foto © Jan de Jong, Joure. 10-05-2013. Kortehebben

*Erg kleine witte vlekken (ST6= 7.0 mm) op de staartpenen van een volwassen vrouwtje (BA...75009) met broedvlek. Duidelijk zijn ook de kleine gaatjes in de veren te zien die veroorzaakt zijn door mijten.*

Op 10 juni om 08.00 uur aanwezig en met het net voor de deur gevangen. Zeker 19 broedparen aanwezig. In totaal 25 volwassen vogels gevangen, hiervan slechts 6 geringd en 19 droegen al een ring. Ook nog 8 nesten met jongen geringd ( 6 x 5 en 2 x 6 pulli), de oudsten waren al 16 dagen oud. Onder de volwassen vogels toch nog twee vrouwtjes met een beginnende broedvlek! Er komen begin juni dus nog steeds nieuwe vrouwtjes binnen die met de leg moeten beginnen terwijl de eersten de jongen al vliegvlug hebben. Veel nesten hadden nog eieren of kleine jongen ( 1 x 6 ei, 5 x 5 ei, 2 x 1ei, 1 x 3 pulli van 2 dagen + 1ei, 1 x 4 pulli van 2 dagen en 1 x 5 pulli van 3 dagen). Op zolder had aan de zuidkant een paartje holenduiven in de nok gebroed, de jongen zijn al uit. De kerkuil is nog steeds aanwezig op zolder, 5 verse braakballen gevonden waarin GEEN vogelresten zaten. Op het erf een paar witte kwikstaarten aan het insecten vangen. Mevr. Van der Wal bracht me op 10 juni ook nog een dood vrouwtje boerenzwaluw die ze op 14 mei dood had gevonden in het wagenhok. De dode vogel was in een doosje in het vriesvak bewaard en droeg een pootring BA.75009 en had een flinke wond aan de kop. Vleugel 119. 0 mm, staart 86.0 mm, gewicht 20.6 gram. Dit vrouwtje was op 10 mei 2013 met broedvlek geringd in de schuur! De witte vlek op de buitenste

staartpen was uitzonderlijk klein en bedroeg slechts 7.0 mm! Mogelijk een slachtoffer van verkeer of toch veroorzaakt door predatoren, zowel de sperwer als de kerkuil is aanwezig rondom de boerderij.

Op 24 juni om 7.20 uur aanwezig in de schuur. Zeven nesten met in totaal 31 jongen (3 x 5, 1 x 4, 2 x 3 en 1 x 6 pulli) geringd. In een nest met 3 pulli van 16 dagen oud lagen ook 2 dode nestjongen (13 en 15 dagen oud). Verder in 1 nest 5 dode geringde (BA.75315-319) nestjongen van 11 dagen oud en in de schuur 3 vliegvlugge geringde (BA.75300, BA.75343 en BA.75344) jongen dood gevonden, alle drie ouder dan 20 dagen. Verder nog een viertal nesten met eieren en kleine jongen (2 x 4 ei, 1 x 3 ei en 1 x 6 pulli van 3 dagen). Nog veel nesten met grote jongen aanwezig, deze niet gecontroleerd i.v.m. het voortijdig wegvliegen van het nest. De dode jongen zijn mogelijk door voedsel omstandigheden omgekomen.

Op 12 juli om 7.30 uur aanwezig in de boerderij. Twee nesten met in totaal 7 jongen (1 x 4 en 1 x 3) geringd. Met net aan de binnenkant van de schuifdeur gevangen en 27 boerenzwaluwen (4 x eerste jaars en 23 volwassen) gevangen, hiervan 3 geringd en 24 eigen terug. Veel dode jongen (14) in de stal in de nesten aangetroffen. Jonge boerenzwaluwen w.s. door voedsel gebrek en koude gestorven! Mevr. Van der Wal trof er de afgelopen dagen zeker 8 van de 14 jongen dood aan onder nest in de stal. De kerkuil zit nog steeds in de nestkist op zolder. Twintig braakballen gecontroleerd, hierin zaten 45 veldmuis en 33 spitsmuis, en geen vogels. Wel werd er op de zolder onder de broedbak een geplukte boerenzwaluw gevonden en een opgedroogde kikker!

Op 26 juli om 7.30 uur aanwezig bij de boerderij. Drie nesten met in totaal 15 jongen geringd (1 x 4, 1 x 5, 1 x 6 pulli). Op zolder weer enkele braakballen van kerkuil verzamelt, geen vogelresten in gevonden. Op zolder weer nieuwe resten van een geplukte boerenzwaluw gevonden. In schuur 12 nesten met eieren en kleine jongen (6 x 4 ei, 2 x 3 ei, 1 x 5 ei, 1 x 4 pulli van 3 dagen en 2 x 5 pulli).

Op 13 augustus om 8.15 uur aanwezig bij de boerderij. Tien nesten met in totaal 37 jongen geringd (4 x 3, 5 x 4, 1 x 5 pulli). Net aan de binnenkant van de schuifdeur gezet en in totaal 30 boerenzwaluwen gevangen, hiervan droegen er 17 een pootring. Een van de geringde vogels had voor ons een vreemde ring (BB...21554) om en bleek op 12 juli 2013 als nestjong te Houtigehage door T. Hiemstra geringd te zijn. Deze was dus even te gast in de schuur van Fam. Van der Wal! In nest W20 1 dood jong (AU...22202) van zeker 16 dagen oud. Vanmorgen ook opvallend veel nieuw geringde (13) boerenzwaluwen, we zijn benieuwd of dit ook gasten zijn of toch eigen vogels. Acht van de dertien gevangen en geringde boerenzwaluwen waren eerste jaars, de rest waren 4 volwassen mannen en 1 vrouw. Helaas verdwijnt deze locatie waarschijnlijk in 2014 omdat de boerderij te koop staat.

#### **4.6. Luinjeberd. Theo van Zwieten.**

Op 23 mei om 7.00 uur aanwezig en met het net voor de schuur deur en de ingang van het kalverenhok gevangen. In de schuur waren zeker 3 paar aanwezig en in het klaverenhok 6 paar. Met het mistnet in totaal 12 volwassen vogels gevangen, negen daarvan konden van een nieuwe ring worden voorzien. Bij het vangen in het kalverenhok liepen de kalveren nog los in het voorste deel. Met beleid zijn er toch nog zeven gevangen met het net! Op de maispulp zaten achter de boerderij ook nog vijf holenduiven. Mevr. Van Zwieten wees me op een vreemde broedplek van een koolmees, deze had zijn nest in een grote omgekeerde bloempot in de voortuin verstopt. De vogel vloog door het gat in de bodem van de bloempot naar binnen waar een flink aantal jongen van zeker 6 dagen oud in een groot plat nest zaten te wachten op hun voedsel. In de schuur ving ik vijf boerenzwaluwen, hierbij was er een die een vreemde paarse kleurring droeg. In eerste instantie dacht ik aan een speciaal kleurring onderzoek doch al snel bleek dat het hier om een gesloten paarse voliere ring ging met de inscriptie NB09 VS46 14, daarbij de 09 onder de NB en de 14 dwars op de ring. De boerenzwaluw bleek als nestjong in 2009 in Rotstergaast geringd te zijn.





Foto © Jan de Jong, Joure. 23-05-2013. Luinjeberd.

*Boerenzwaluw vrouw met broedvlek (BA...75065) droeg al een gesloten voliere ring die afkomstig bleek te zijn uit Rotstergaast.*

Op 21 juni om 08.45 uur aanwezig en 4 nesten met jongen geringd ( 2 x 5, 1 x 4 en 1 x 2 pulli).

Op 26 juli om 9.00 uur aanwezig en drie nesten met in totaal 14 jongen geringd (1 x 4 en 2 x 5). Nog 7 nesten met eieren of kleine jongen aanwezig ( 1 x 3 ei, 3 x 4 ei, 1 x 5 ei, 1 x 4 pulli van 3 dagen en 1 x 5 pulli van 3 dagen). Dus zeker 10 paar aanwezig!

Op 13 augustus om 6.45 uur aanwezig en vijf nesten met totaal 14 jongen geringd (1 x 1, 3 x 3 en 1 x 4 pulli). Van nest ZW02C waren de 5 jongen net uitgevlogen van nest en in nest ZW 12 nog 3 jongen van 3 dagen oud aanwezig. Vandaag niet met net gevangen.

#### **4.7. Oldeouwer. F. Stastra.**

Op 27 mei avonds om 1845 uur aanwezig bij de paardenstal. Met de hulp van Fokke Stastra met het mistnet negen volwassen boerenzwaluwen gevangen, zeven daarvan droegen al een pootring en hadden dus de zware tocht naar en vanuit Afrika overleefd! Een huismus vloog ook in het mistnet en kreeg ook een ring om. Alle vogels in goede conditie, er was er zelfs een vrouwtje bij van 23.6 gram!

Op 20 juni om 1015 uur aanwezig bij de paardenstal. Vier nesten met totaal 20 jongen geringd (2 x 5, 1x4 en 1 x 6). Het nest met 6 jongen (18 dagen) bevatte eigenlijk 7 jongen(!) ,1 vloog voortijdig van nest! Verder nog 3 nesten met eieren (3 x 5ei) en 1 nest waarvan de jongen net waren uitgevlogen.

#### **4.8. Heerenveen. K. Veldhuis.**

Op 4 mei gevangen met mistnet voor de deur 1 volwassen vrouwtje gevangen en geringd. In de schuur zeker 3 paar aan het nestelen.

#### **4.9. Rotstergaast. Althuisius.**

Op 13 juni om 18.45 uur aanwezig bij Althuisius. Drie broedparen aanwezig. Met het mistnet 1 volwassen vrouw boerenzwaluw gevangen en 1 nest met 5 jongen van 16 dagen oud geringd. De andere

twee nesten bevatten nog eieren en kleine jongen en zaten onder een soort carport. Een broedpaar zat zelfs in een zelfgemaakte nestbox, een soort open nestkastje.



Foto © Jan de Jong, Joure. 13 juni 2013 Rotstergaast.

*Boerenzwaluw broed in een nestkast onder de carport achter de woning.*

#### **4.10. Terwispel. O. Bosma.**

Diverse keren net te laat om de jongen te ringen.

##### **4.10.1. Terwispel. A. Jager.**

Op 3 mei waren er nog diverse paren bezig met de nestbouw.

Op 22 mei rond 7.00 uur aanwezig. Afke Jager had de avond van tevoren laat het raampje en de deur gesloten zodat de boerenzwaluwen na het openen van de deur gemakkelijk te vangen waren. Probleempje was wel dat de twee pauwen nog binnen waren omdat ze overlast en schade bezorgden in de tuin van de burens. Appie Venema die langs kwam zag de auto staan en kwam ook even helpen bij het verwerken van de gevangen boerenzwaluwen. In totaal zijn er 23 boerenzwaluwen gevangen, 14 daarvan droegen al een ring en 7 konden van een nieuwe ring voorzien worden. Zeker vier boerenzwaluwen ontsnapten toch nog langs de zijkanten van het net en de pauw die de gehele tijd rustig in een hoek zat wist in een flits toch nog dwars door het opgestelde net naar buiten te vliegen. Net aan gort! Een van de geringde boerenzwaluwen (BA.74068) droeg een logger (B574)! Dit was een van de drie die we in 2012 in de schuur van Afke hadden voorzien van een logger. De vogel woog slechts 16.4 gram en is nadat de logger verwijderd is om 07.58 uur

weer in vrijheid gesteld. Dit is de 2<sup>e</sup> logger die we dit jaar terugvangen in Terwispel. Helaas was het niet de boerenzwaluw die we vorig jaar KEES hadden genoemd (naar de overleden man van Afke ) en we dit jaar verwachten te zullen terugvangen. Opvallend veel boerenzwaluwen hadden vanmorgen een licht gewicht, en van vijf vrouwtjes bleek dat ze nog geen ontwikkelde broedvlek hadden. Zestien van de 23 vogels waren lichter dan 17.0 gram, een vogel woog zelfs 15.3 gram!



Foto © Jan de Jong, Joure.

Op 14 juni om 6.45 uur aanwezig en 6 nesten met totaal 23 jongen geringd (1 x 2, 1 x 3, 2 x 4 en 2 x 5 pulli). Verder waren nog aanwezig 5 nesten met eieren of kleine jongen (2 x 4 ei, 2 x 5 ei en 1 nest met jongen).

Op 17 juni om 8.15 uur aanwezig bij het schuurtje, de deur was nog gesloten en snel een net voor de deur gezet om de oude vogels te vangen. Vanmorgen kwam de nabij gelegen schooljeugd in een lange stoet met de juffrouw Manja Nieuwland (Terwispel) van de basisschool een kijkje nemen wat het onderzoek aan de boerenzwaluwen in Terwispel inhoud. De jeugd was rond 8.30 uur aanwezig en mocht na uitleg zelf de volwassen zwaluwen weer loslaten nadat ze uitleg hadden gekregen hoe de vogel vast te houden en er diverse vragen werden beantwoord. Ze hadden in school broedplankjes gemaakt voor de zwaluwen en



wilden de zwaluwen nu wel eens in het echt zien. Er werden in totaal 26 boerenzwaluwen gevangen, 21 daarvan hadden al een ring en vijf vogels kregen voor het eerst een pootring om. Het verschil in oude en jonge vliegvlugge boerenzwaluwen kon mooi getoond worden aan de jeugd, evenals het verschil in staartlengte van de mannetjes en de vrouwtjes. Bij het ringen van een nestje met nog kleine jongen kreeg de jeugd uitleg waarom dit werd gedaan. Daarna gingen ze weer in een lange rij naar school terug.

Op 27 juni om 10.00 uur aanwezig bij het schuurtje, drie nesten met in totaal 14 jongen (1 x 4, 2 x 5 pulli) geringd, verder werden nog drie nesten met eieren aangetroffen (1 x 3, 1 x 4, en 1 x 5 ei). In diverse nesten zaten nog grote jongen, niet gecontroleerd i.v. m het gevaar dat ze van de nesten vlogen.

Op 13 juli om 6.30 uur aanwezig bij schuurtje, er vlogen zeker nog een 8 tal zwaluwen buiten, toch nog een poging gedaan met net voor de deur, in totaal 26 boerenzwaluwen en 1 huismus gevangen, en daarvan slechts maar 1 boerenzwaluw kunnen ringen. Een nest met 5 pulli van 8 dagen oud kon worden geringd. Verder al weer veel nesten met eieren en kleine jongen (5 x 5 ei, 1 x 4 ei en 1 x 5 pulli van 1 dag oud).

Op 25 juli om 6.15 uur aanwezig bij schuurtje. Er zaten maar weinig volwassen boerenzwaluwen bij de nesten, alle mannetjes waren verdwenen. Zeven volwassen boerenzwaluwen met ring gecontroleerd. Van twee nesten in totaal 9 nestjongen geringd (1 x 5 en 1 x 4). Nog 6 nesten met eieren of kleine jongen aanwezig (2 x 4 ei en 4 nesten met kleine jongen).

Op 30 juli om 10.20 uur aanwezig en vijf nesten met in totaal 22 nestjongen geringd (3 x 4 en 2 x 5 pulli). Verder nog drie nesten met eieren aanwezig (1 x 1 ei, 1 x 3 ei, 1 x 4 ei).

Op 15 augustus nog 1 nest met 2 jongen geringd. Nest K19a bevatte nu nog 4 eieren.

#### **4.10.2. Terwispel. A. de Jong.**

Op 18 mei om 6.00 uur al aanwezig bij de boerderij. Dat was even schrikken, alle vee was verdwenen uit de stallen, de boerderij staat te koop. Toch waren er nog zeker nog 14 broedparen aanwezig, zeven in kalverenok, vijf in ligbox, 1 in het kippenok en 1 in tanklokaal. Het paartje in het kippenok had vijf eieren, en in de ligbox ontdekte ik nog twee nesten met 5 eieren. In totaal zijn er 15 boerenzwaluwen gevangen en 1 huismus. Negen boerenzwaluwen droegen al een ring van voorgaande jaren en de rest heeft een ring gekregen. Bij het doormeten, ringen en controleren van de boerenzwaluwen schrok ik geweldig van een flinke bruine rat die krijsend voor de vensterruiten in het tanklokaal liep en verdween in een holte in het kozijn. Kennelijk had ik zijn nu rustige domein verstoord.

Op 6 juni om 8.15 uur aanwezig bij de ligbox. Diverse mistnetten aan de zijkant van de ligbox geplaatst en 1 voor de schuifdeur. In totaal 17 volwassen boerenzwaluwen gevangen, hiervan konden 11 geringd worden en 6 droegen al een ring. Een huismus vloog in de netopstelling en kreeg ook een ring. In 7 boerenzwaluw nesten werden in totaal 29 nestjongen geringd (1 x 2, 1 x 3, 1 x 4 en 4 x 5) en er werden nog 9 nesten met eieren of kleine jongen gevonden (3 x 1 ei, 2 x 4 ei, 2 x 5 ei, 1 x 4 pulli van 3 dagen en 1 x 1 pulli van 3 dagen) het laatste vers dood. Zeker 16 broedparen aanwezig dus. In de ligbox resten gevonden van 2 volwassen boerenzwaluwen, deze waren geplukt en bij deze resten 1 veertje van sperwer aangetroffen. De sperwer, maar ook de kerkuil, kan door de open schuifdeuren zo naar binnen vliegen. Kennelijk heeft de sperwer de vogels zo van het nest geplukt, in een van de nesten vond ik nog een vers dood jong! In de ligbox vlogen ook nog een paar holenduiven aan de zuidkant rond, deze broeden kennelijk in de nok. Buiten op de graslanden veel spreeuwen die met hun jongen aan het voedsel zoeken zijn op de landerijen.

Op 17 juni om 07.0 uur aanwezig om nog enkele nesten te controleren en jongen te ringen. Twee nesten met in totaal 9 jongen geringd (1 x 4 en 1 x 5). Acht nesten bevatten nog eieren of kleine jongen (2 x 1 ei, 1 x 2 pulli van 3 dagen, 2 x 4 ei, 2 x 5 ei en 1 x 5 pulli van 2 dagen).

Op 27 juni om 9.35 uur aanwezig bij de ligbox. In de ligbox werden weer nieuwe resten gevonden van een volwassen wijfje boerenzwaluw die geplukt bleek te zijn. Drie nesten met in totaal 11 jongen (1 x 2, 1 x 4 en 1 x 5 pulli), verder werden er nog 5 nesten met eieren of kleine pulli aangetroffen (3 x 4 ei, 1 x 5 ei en 1 x 5 pulli van 3 dagen).

Op 13 juli om 7.30 uur aanwezig bij de ligbox. Een nest met 5 jongen van 12 dagen oud geringd en in nest J17a 1 dood geringd (BA...75794) jong gevonden. In de ligboxstal weer veel nesten met eieren (4 x 5 ei, 1 x 4 ei, 2 x 3 ei en 1 x 3 pulli van 2 dagen + 1ei). Onder een nest een slagpen van een KERKUIL gevonden, het



nest hing met de inhoud erbuiten, jongen verdwenen. Op het middenstuk van de ligbox zijn weer twee volwassen boerenzwaluwen geplukt, enkele staartpenen verzamelt.

Op 25 juli om 6.45 uur aanwezig bij de ligbox. Drie nesten met totaal 10 jongen geringd (1 x 2, 1 x 3 en 1 x 5 pulli). Onder nest J08C 1 dood geringd jong (BA...75275) gevonden.

Op 30 juli om 9.50 uur aanwezig bij ligbox. Vier nesten met in totaal 15 nestjongen geringd (1 x 2, 2 x 4 en 1 x 5 pulli).

Op 15 augustus om 7.25 uur aanwezig en vijf nesten met totaal 19 jongen geringd (2 x 3, 2 x 4 en 1 x 5 pulli). Nog drie nesten met eieren ( 1 x 2 en 2 x 4 ei). Drie dode nestjongen gevonden, AU22276 (nest J 26B), AU22287 en 22288 (nest J08B).

Deze locatie verdwijnt waarschijnlijk in 2014 omdat de boerderij is verkocht.

#### **4.10.3. Terwispel. G.J. van der Linden.**

Op 14 juni met net voor de paardenstal gevangen. Van de drie aanwezige vogels heb ik slechts 1 mannetje kunnen vangen. Bij de pony in de box zat 1 vers nest, het wijfje vloog van het nest met eieren. In het wagenhok zat ook nog een pas gebouwd nest.

#### **4.10.4. Terwispel A. Steenwijk.**

Op 15 juli om 9.15 uur aanwezig bij de loods en ligboxstal van Arie en Ilse Steenwijk. Zeker 8 broed paren in loods en twee in de ligbox aanwezig. Verder veel huismussen in ligbox. Met het net voor de schuifdeur gevangen in de loods en ligbox en vijf huismussen en 14 volwassen boerenzwaluwen gevangen, drie daarvan droegen al een pootring (zie terugmeldingen) en waren afkomstig uit de buurt.!



Foto © Jan de Jong, Joure. 15 juli 2013 Terwispel.

*In de loods bij Steenwijk broeden zeker 8 paar die regelmatig in en uit vliegen om hun jongen te voederen.*

Zoon Jasper hielp actief mee en heeft de vogels losgelaten. Vijf volwassen nieuw geringde boerenzwaluwen kregen een naam (Arie = ring AU...22131, Marin= ring AU...22134, Ilse= ring AU...22134, Jasper = ring AU...22137 en Stijn= ring AU...22138). Nu eens zien wie er het eerst terug gevangen wordt na de terugkomst uit Afrika!

Op 30 juli om 8.05 uur aanwezig bij boerderij. Met het net aan de binnenzijde van de schuifdeur in totaal 12 boerenzwaluwen gevangen, zes daarvan waren al voorzien van een ring op 15 juli in dezelfde schuur, de rest kreeg voor het eerst een ring. Een huismus mannetje werd gevangen en geringd. Verder nog 4 nesten met totaal 18 jongen geringd (2 x 5 en 2 x 4 pulli). In de loods boven de silo nog 1 nest met 4 ei.

Twee nesten met jongen in de ligbox waren al uitgevlogen.

Op 15 augustus om 8.10 uur aanwezig en nog 2 nesten met totaal 7 jongen geringd (1 x4 en 1 x 3 pulli).

#### **4.10.5. Terwispel E. Wind.**

Op 14 juni om 9.00 uur aanwezig bij de paardenstal. Eerst moesten de paarden uit de stal, daarna met het net voor de paardenstal gevangen. Een broedpaar aanwezig. Het vrouwtje liet zich vangen, doch het mannetje durfde niet naar binnen. Het nest met de drie jongen van 12 dagen oud werd na het opruimen van het net geringd. Op 15 augustus aanwezig, doch het 2<sup>e</sup> legsel met 4 jongen was pas uitgevlogen. In nest HS02 lagen 2 dode nestjongen (AU...22257 en 22258). In de ligboxstal zat bij melklokaal nog een nest vrij hoog, was moeilijk bij te komen, w.s. nog met eieren.

#### **4.10.6. Terwispel. M. Bosje.**

Op 14 juni in de paardenstal achter de boerderij 1 broedpaar aanwezig. Met net voor de deur beide oude vogels gevangen. Volgens Bosje waren er steeds 3(!) vogels aanwezig. Het nest zat boven in de nok van de paardenstal.



Foto© Jan de Jong, Joure. 14 juni 2013 Terwispel.

*De dochter vond het geweldig dat ze een gevangen boerenzwaluw los mocht laten nadat hij geringd was.*

#### 4.10.7. Terwispel G. Berga.

Op 30 mei om 07.00 uur aanwezig bij de schuur van Berga. Met een net in de schuur voor de deur gevangen. In totaal 20 boerenzwaluwen gevangen (10 man, 9 vrouw en een onbekend), vogels alle goed op gewicht. Een volwassen vrouwtje had een oude wond op de borst, doch bleek ondanks dat toch flink op gewicht (21.0 gram). Een volwassen mannetje droeg een voor ons vreemde pootring ( AT.68418), deze bleek op 7 juli 2010 geringd te zijn in de Venebuurt in de omgeving door VRS Menork. Er waren zeker 15 paar aanwezig in de schuur (13 paar in schuur, 1 paar in garage en 1 in melklokaal). In de schuur 1 kat en hond aanwezig. In een boerenzwaluw nest boven de schuurdeur zaten 5 jongen van 2 dagen oud.

Op 27 juni om 7.30 uur aanwezig en met mistnet aan de binnenzijde van de schuur deur gevangen. Totaal 12 boerenzwaluwen gevangen (1 x 1kj en 11 volwassen), hiervan droegen 9 al een ring en konden er drie geringd worden, waaronder 1 eerste jaars vliegvlugge boerenzwaluw die de vleugels nog deels in de bloedspeulen had. In de auto garage zaten nu 2 nesten (1 x 3 en 1 x 4 ei). In de schuur werden enkele heel kleine pulli dood op de vloer gevonden, mogelijk uit nest gegooid door voedselgebrek? Een witte kwikstaart had het buiten op mijn achteruitkijkspiegel van de auto voorzien, steeds vloog hij tegen de spiegel om zijn eigen silhouet te verjagen. Volgens Mevr. Berga doet hij dit ook al een tijdje bij de vensterruiten van de boerderij. Territorium gedrag om soortgenoten uit hun gebied te verjagen!

Op 15 juli om 8.10 uur aanwezig en 1 nest met 3 jongen in de garage geringd. Verder nog 1 nest met 5 verlaten eieren in de garage gevonden en in de ligbox waren zeker nog drie bewoonde nesten aanwezig. Veel 1<sup>e</sup> legsels zijn al uitgevlogen.

Op 30 juli om 7.15 uur aanwezig in de schuur. Eerst de oude vogels uit de schuur laten vliegen, daarna met het net aan de binnenzijde voor de deur gevangen. In totaal 11 volwassen vogels gevangen, daarvan slechts 1 vrouwtje kunnen ringen de rest was al eens eerder door mij geringd of gecontroleerd. Ook de vogel met ring AT...68418 (zie 30 mei) werd weer teruggevangen. In de schuur boven de invliegdeur nog een nest met 3 jongen geringd. In de schuur boven de lamp ontdekte ik een nest met 5 pulli van 4 dagen.

#### 4.10.8. Terwispel. A. Venema.

Op 3 mei voor het eerst even met mistnet in de schuur gevangen, negen vogels gevangen 5 vrouwtjes en 4 mannetjes. Acht daarvan droegen al een pootring. Er waren zeker al 10 paar aanwezig in de schuur. Helaas was de steenmarter ook nog steeds aanwezig in het hok aldus Appie Venema. Verder rondom de boerderij; winterkoning, braamsluiper en koolmees zingend, en langs het pad een oranjetip vlinder.

Op 16 mei om 7.00 uur aanwezig en vrijwel alle vogels met het net voor de deur gevangen. Er waren 18 broedparen aanwezig in de schuur en in het hok nestelden ook nog 2 paar. In totaal 34 boerenzwaluwen gevangen (daarvan 14 geringd en 20 droegen al een ring). Nog steeds boerenzwaluw vrouwtjes aanwezig die nog geen broedvlek hadden. Een winterkoning vloog ook nog in het net bij de schuur en is tevens ook geringd. Een van de geringde boerenzwaluwen (AS.56668) droeg tevens een logger (B568) en bleek in goede conditie! Dit was de eerste logger van de 10 die we in 2012 hadden aangebracht in Terwispel. De vogel woog 18.0 gram en had een lange staart van 115.0 mm. Nadat de logger is verwijderd kreeg de zwaluw om 8.12 uur weer de vrijheid. Deze boerenzwaluw is voor de tweede keer met een logger (!) succesvol teruggekeerd uit Afrika, een mooie prestatie die ons veel informatie kan opleveren over de winter verblijven in Afrika. Verder op het erf 1 paar nestelende witte kwikstaarten op dak van hok en in het wagenhok 1 nest van de winterkoning en 1 nest met van de merel waarvan de jongen al zijn uitgevlogen. Op het erf zingend vanmorgen 1 zwartkop en 1 tjiftjaf.

Op 22 mei ontving ik van Appie Venema een dode boerenzwaluw. De vogel was tegen de vensterruiten van het woonhuis gevlogen en op slag dood. Het bleek een ongeringd volwassen mannetje te zijn, vleugel 126.0 mm, gewicht 19.7 gram, staart 120.0 mm. Enkele dagen voor de 22<sup>e</sup> mei had Appie ook nog een boerenzwaluw met een logger (!) op de rand van de dakgoot van de boerderij zien zitten. Dus er is nog een tweede aanwezig daar!

Op 7 juni om 6.20 uur aanwezig om een poging te wagen de vogel die op 22 mei door Appie gezien was met een net voor de deuren te vangen. In totaal zijn er 23 volwassen boerenzwaluwen gevangen, 6 nieuwe konden geringd worden en 17 droegen al een ring. Geen vogel met logger dus! Er komen dus nog steeds broedvogels binnen, enkele wijfjes nog steeds zonder broedvlek. Ook het paartje wat in het hok net



begonnen was met nestelen (laat) vloog in het net, beide ongeringde vogels! Naast de volwassen vogels werden nog enkele 3 nesten met totaal 14 jongen geringd (2 x 5 en 1x 4). In de schuur nog een 7 tal boerenzwaluw nesten bezocht ( 3 x 5 ei, 1 x 5 pulli van 3 dagen, 1 x 3 pulli van 2 dagen + 2ei en nog 2 nesten met onbekend aantal eieren ). Appie Venema meldde nog dat er de laatste dagen steeds een sperwer actief was en dat deze zelfs 1 volwassen boerenzwaluw uit de schuur had gepakt! Een koolmees paar had een nest gemaakt in de oude kapotte raamventilator en voerde nu regelmatig de jongen. Bij de boerderij vanmorgen 1 bosrietzanger zingend en 1 paar grauwe vliegenvangers aanwezig. In het naast gelegen slootje waren 2 paar kleine karekieten aanwezig.

Op 21 juni om 5.50 uur aanwezig bij de schuur en met net voor de deur gevangen. In totaal 31 boerenzwaluwen gevangen (6 x 1kj, 25 volwassen), hiervan slechts 4 (alle 1kj) nieuw geringd de rest droeg al een ring. Een winterkoning die in de schuur in het net vloog kreeg ook een pootring.

Op 27 juli om 6.45 uur aanwezig en met net voor de schuurdeur gevangen en een net buiten de schuur. In totaal 34 boerenzwaluwen gevangen, daarvan slechts vijf eerste jaars geringd, de rest droeg al een ring. Helaas geen logger teruggevangen. Verder nog 2 putters en een huismus geringd. Een merel (L...314225) droeg al een ring en was op 29 april 2011 als tweede jaars man geringd bij de boerderij van Appie Venema.

Op 7 augustus om 7.00 uur aanwezig bij de schuur. Vanmorgen kwam Hans Peeters van Vogelbescherming (Zeist) langs voor een interview en een artikeltje in het blad Erfvogels in 2014.



Foto© Jan de Jong, Joure

*Hans Peters van Vogelbescherming en Appie Venema voor de ingang van Hirundo Palace.*

Met het net voor de schuurdeur en eentje buiten de schuur enkele vogels gevangen. Een nest met 5 jonge boerenzwaluwen van 12 dagen oud in een Hirundo Palace nestkastje geringd. Verder vijf huismussen geringd en een merel mannetje met ring (K.826055) teruggevangen op het erf. Vijf volwassen boerenzwaluwen droegen al een pootring.

#### **4.10.9. Terwispel. H. Veenstra.**

Op 14 mei rond 7.00 uur al aanwezig bij Fam. Veenstra. In de loods zaten 9 a 10 broedparen boerenzwaluw en in ligbox 1, in schuur 1 paar en uit het wagenhok kwam ook een paartje vliegen. Er zijn tien boerenzwaluwen (7 x vrouw en 3 x man) gevangen en 1 huismus. Vrijwel alle boerenzwaluw vrouwtjes



hadden een duidelijke broedvlek. In de schuur waren zeker drie huiskatten en buiten bij de ligbox liep ook nog een rond. Schuurdeur dicht gehouden zodat drie katten binnen bleven.



Foto © Jan de Jong, Joure. 14 mei 2013. Terwispel.

*De boerenzwaluwen komen door de schuifdeuren naar binnen en broeden hoog in de loods op de stalen constructie.*

Op 13 juni om 7.00 uur aanwezig en met het mistnet de oude vogels gevangen in de stal voor de schuifdeur. In totaal 16 volwassen boerenzwaluwen gevangen, 12 daarvan konden geringd worden en 4 droegen al een ring. Een van de geringde vogels (BA.74241) bleek eerder bij van der Linden aan de Mouwewei geringd te zijn als volwassen mannetje op 2 juni 2012. Vijf nesten met in totaal 20 jongen (2 x 3, 1 x 4 en 2 x 5 pulli) werden geringd en 8 nesten bleken nog eieren te bevatten (1 x 1 ei, 2 x 3 ei, 1 x 4 ei en 4 x 5 ei). In de ligbox broedde een paar holenduiven. Zeker 14 broedparen aanwezig dus!

Op 27 juni om 9.00 uur aanwezig om 3 nesten met totaal 12 jongen (2 x 5 en 1 x 2 pulli) te ringen. Verder drie nesten met eieren of jongen aanwezig (1 x 5 ei, 1 x 5 pulli van 4 dagen en 1 x 3 pulli van 1 dag).

Op 15 juli om 7.15 uur aanwezig bij de schuifdeur. Twee nesten met totaal 9 nestjongen geringd (1 x 5 en 1 x 4). Het nest met vijf jongen (nest HV17) bleek van de TL lamp te zijn afgevallen en lag met de jongen op de grond! Het oude nest opgepakt en met kalverenmest vastgehecht aan richel op stalen daksteun, toen de jongen geringd en deze er weer in gezet. Oude vogels voederden na 15 minuten de jongen weer, had het nest nauwelijks 1,5 meter verplaatst. Nog 6 nesten met eieren in de schuur (1 x 2, 4 x 4 en 1 x 5ei). Met net voor de schuifdeur aan de binnenkant gevangen, in totaal vier volwassen boerenzwaluw gevangen, twee daarvan droegen al een pootring. De jongen die in de schuur rondvlogen waren niet te vangen.

Op 30 juli om 6.30 uur aanwezig bij de schuur. Met net voor de deur gevangen, zwaluwen lieten zich niet vangen(!) wel een mannetje spreek, hij kreeg dan ook een ring. Vier nesten met in totaal 13 jongen zijn geringd (2 x 2, 1 x 4 en 1 x 5 pulli). De nestjongen uit het nest HV 17 wat verplaatst was zijn succesvol uitgevlogen. Verder trof ik nog 2 nesten met eieren of jongen aan ( 1 x 3 ei en 1 x 4 pulli van 4 dagen). De ouden en vliegvlugge jongen beginnen me al aardig te kennen, als ik de schuur in kom beginnen ze direct te alarmeren!

#### **4.10.10. Terwispel. O. de Vos.**

Op 30 mei om 9.45 uur aanwezig en het paar in het tanklokaal met het mistnet gevangen. Tevens een net voor de schuifdeur van de stal gezet om de 2 paar boerenzwaluwen die daar waren te vangen. Het wijfje in het tanklokaal zat nog bij de jongen zodat ik snel de deur dicht deed en het net ervoor plaatste, de vogel was

daarna snel gevangen en geringd. Het mannetje was moeilijker te vangen. Tot 2 x toe was de vogel even snel erin en eruit gevlogen, hij vertrouwde het zeker niet. Toen ik echter de moed al bijna had opgegeven en enkele huismussen aan het ringen was die in het net voor de stal zaten zag ik in mijn ooghoeken dat de vogel naar binnen vloog, met een snelle draf de deur gesloten. Het net ervoor en wachten tot de vogel in het net vloog, dat deed hij dus niet. Om het net heen en kijken waar de vogel dan wel was. Nergens te zien! Ook niet op het nest bij de jongen of op een buis rustend. Net toen ik de deur wou openen en het net er weer voor weg wilde halen zag ik de vogel op de grond zitten achter een emmer! Met de hand kon ik de vogel pakken, toch goed gezien dus dat hij naar binnen vloog. Het bleek een oude bekende te zijn (AS.56799) die ik op 13 augustus 2010 als nestjong bij Sjoerd Wagenaar had geringd. Het nestje van de boerenzwaluw in het tanklokaal bevatte vijf jongen en kon al geringd worden. Dit waren de eerste boerenzwaluw jongen die ik in 2013 ringde. Aan de buitenzijde van de stal werden in totaal 9 huismussen gevangen, doch geen enkele boerenzwaluw.

#### **4.10.11 Terwispel. K. Vlietstra.**

Op 17 juni om 07.40 uur aanwezig. Met een net voor de garagedeur de beide oude boerenzwaluwen gevangen. Het mannetje bleek al een ring (AV.49087) om te hebben en op 11 augustus 2012 als nestjong geringd te zijn bij O.Bosma in Terwispel. Het vrouwtje en de 5 nestjongen van 9 dagen werden geringd.

Op 13 augustus om 7.40 uur aanwezig bij garage. Het 2<sup>o</sup> legsel had nu 4 jongen van 15 dagen oud (+ 1 onbevucht ei) en alle vier de jongen zijn geringd. Nu in een nieuw nestje!

#### **4.10.12. Terwispel. Sj. Wagenaar.**

Op 14 mei waren er in de schuur al flink wat paren terug, de koeienstal werd nog weinig bezocht. Met een mistnet aan de binnenkant van de schuur geringd, zeven boerenzwaluwen gevangen, twee hiervan droegen al een pootring. In totaal zeker 8 broedparen aanwezig. Bij de boerderij een zingende vink en een zwartkop.

Op 24 juni om 09.10 uur aanwezig. In de stal 1 nest met 3 jongen van 16 dagen oud geringd. In de stal nog een nest aanwezig met 5 kleine jongen van 1 dag oud. In de schuur eerst alle vogels uit de schuur verdreven naar buiten door met een zakdoek en een stok te zwaaien, deur dicht en net aan de binnenzijde van schuur geplaatst. In totaal 16 volwassen boerenzwaluwen gevangen, zes daarvan droegen al een pootring, tien kregen een ring. In een stalen container achter de loods broedde ook nog 1 paartje op eieren. In de tuin een gaai aanwezig.

Op 13 juli om 08.00 uur aanwezig en 1 nest met 3 jongen van 18 dagen oud in de melkstal geringd. Tevens 1 nest met vier jonge grauwe vliegenvangers van plm. 8 dagen oud geringd in een oud merel nest in de garage. Met het net voor de deur van de schuur gevangen. Vijf volwassen boerenzwaluwen gevangen, alle vijf droegen al een pootring.

Op 15 augustus om 7.15 uur in de stal nest met 3 jongen geringd. Het nest met eieren in de stalen container achter de bergschuur is verlaten. In de stal nu nog een nest met 4 eieren.

#### **4.10.13. Terwispel. J.de Vos.**

Op 30 mei garage bezocht. Mevr. Wassenaar is verhuisd, de zoon van O. de Vos woont nu op dit adres. In de garage geen boerenzwaluwen aangetroffen.

#### **4.11. Warga. K. G. de Boer.**

Op 8 mei zeker 3 paar aanwezig bij de boerderij. Nog weinig activiteit wat broeden aangaat.

Op 19 juni al om 06.00 uur aanwezig en de nesten geïnspecteerd, 1 nest met 4 jongen van 6 dagen oud geringd. Verder zeven nesten aangetroffen (5 x 5 ei, 1 x 2 ei, 1 x 1 ei). In het tanklokaal en in de melkstal zat ook nog een nest. Dus zeker in totaal 10 broedparen aanwezig.

Op 4 juli om 5.40 uur al aanwezig en drie nesten met in totaal 16 jongen geringd ((1 x 6, 2 x 5 pulli). In een nest (DV12) waarin ik 5 jongen van 11 dagen oud ringde lagen onder de nestjongen 5 oude eieren die in eerder stadia verlaten waren! Verder nog 1 nest met 5 ei en 1 nest met 5 jongen van 3 dagen in de stal. Bij de loodsen een groepje van zeker 18 holenduiven, deze kwamen op voer af wat in de loods lag. Met het net voor de deur toch nog een vrouw boerenzwaluw gevangen en geringd.

Op 22 juli om 6.50 uur aanwezig en 1 nest met 4 jongen van 17 dagen oud geringd. Veel legsels uitgevlogen, weinig vogels aanwezig. In een van de loodsen werd een nieuwe torenvalkkast aangetroffen, volgens de boer had er afgelopen periode een dode geringde torenvalk in gelegen. Vorig jaar (2012) had er een paartje in de andere loods gebroed!

Op 16 augustus op 7.45 uur aanwezig en alle nesten geïnspecteerd. Zeker 3 nesten verlaten (1 x2, 1 x 1 en 1 x 5 ei). Vier nesten met eieren (3 x 4 en 1 x5ei). Zeker al weer 200 spreuwen aanwezig in de ligboxstal. In de nieuwe stal zitten volgens de Boer al 3 nieuwe boerenzwaluw nesten en tussen de ligboxen bij de silo heeft ook een paartje gebroed, dit nest had ik nooit gevonden als het niet was gezegd. Ook even op de zolder gekeken in de schuur doch daar was geen kerkuil aanwezig.

Op 29 augustus om 7.35 uur aanwezig en vier nesten met totaal 17 nestjongen geringd (3 x 4 en 1 x 5 pulli). Drie nesten bevatten nog eieren doch waarschijnlijk alle drie verlaten. Weinig vogels meer in de schuur en stal.

#### **4.11.1. Warga. S. Talsma.**

Op 8 mei smorgens vroeg om 06.00 uur al aanwezig en met het net gevangen. Zeker 10 paar aanwezig in schuur plus stal. De gehele winter heeft er een kerkuil in de schuur gezeten. Bij de boerderij 3 holenduiven en 1 winterkoning. Er werden 13 boerenzwaluwen gevangen, hiervan waren 9 vrouwtjes en 4 mannetjes. Drie van de dertien kregen een pootring, de anderen waren al geringd. Opvallend veel mannetjes waren buiten, en bleven gedurende de ochtend ook buiten. Een vrouwtje droeg een vreemde pootring (AX.29202) en was op 18-06-2012 geringd te Kollumerpomp als nestjong door ringer Arend Timmerman.

Op 27 mei om 6.00 uur aanwezig bij de schuur. Vanmorgen kwam Omrop Fryslan langs voor een live opname voor de radio. Bij aankomst bleken er al weer flink wat boerenzwaluwen buiten om te vliegen. Direct naast de schuur op een open plek waar gejaagd werd op insecten bij een boomsingel een netje gespannen om de "vroeg vogels" te slim af te wezen. Het gelukt me op deze wijze zeker een drietal mannetjes te vangen, evenals 2 pimpelmezen, 1 vink en 1 winterkoning. Met een mistnet voor de beide deuren werden nog 13 boerenzwaluwen gevangen en twee huismussen. In totaal vanmorgen 16 volwassen boerenzwaluwen gevangen, dat is weinig als we dat vergelijken met 2012. Vier vrouwtjes hadden nog steeds geen broedvlek en zijn daarmee wel erg laat. Oorzaak van het lage aantal boerenzwaluwen is stellig de regelmatig aanwezige kerkuil die op de hooizolder voorkomt. In een van de drie braakballen op zolder van de kerkuil vond ik een ringetje van een boerenzwaluw(BA.74076), opgepeuzeld dus.

Bij de deur van de stal zat achter een plaat metaal op een strobaal 1 wilde eend rustig te broeden en in de sloot zwom een paartje meerkoet met vijf jongen van zeker twee dagen oud. Op de landerijen naast de boerderij 1 grutto en 1 scholekster druk voedsel zoekend. Op de dakrand zat 1 holendui en een buizerd vloog laag over. Op de landerijen nog 1 volwassen kleine mantelmeeuw, de soort overzomert hier op de landerijen waar genoeg voor hen te vinden is.

Op 19 juni om 06.20 uur aanwezig bij de schuur. Er vlogen al tientallen boerenzwaluwen buiten om. Toch het net voor de deur gezet en in totaal 13 volwassen boerenzwaluwen (vnl. vrouwtjes, slechts 3 man!) gevangen en een vrouwtje huismus, 10 boerenzwaluwen droegen al een pootring en drie vrouwtjes kregen voor het eerst een pootring om. Twee nesten met in totaal 8 pulli van de boerenzwaluw (2 x4) werden geringd. Weinig vliegbeweging in de broedschuur. In totaal nog 13 nesten met eieren ( 8 x 5, 1 x 4, 1 x3 en 3 x 1 ei) in de schuur en stal gecontroleerd.

Op 4 juli om 6.40 uur aanwezig en in totaal 10 nesten met in totaal 40 jongen geringd ( 1 x 2, 2 x 3, 3 x 4 en 4 x 5pulli).Met het net voor de deur gevangen en 11 volwassen boerenzwaluwen gevangen en 1 huismus, alle (!) vogels droegen al een ring. In de schuur slechts nog 1 nest met 2 eieren aangetroffen de rest allemaal jongen of lege nesten.

Op 22 juli om 6.35 uur aanwezig. Vrijwel geen vogels meer aanwezig in de stal. Een volwassen vrouw boerenzwaluw (AT.47889) zat zo vast te broeden op nest dat ik haar gewoon van het nest kon pakken, de ring aflezen, en weer terug kon zetten. Ze broedde rustig door! Verder een 1<sup>e</sup> jaars dood gevonden in de stal (BA.75978). Op de zolder 1 braakbal van kerkuil gevonden met daarin 2 ringen (BA..75996 en BA..75997). Op 16 augustus bij de schuur aanwezig. Kerkuil niet meer aanwezig, geen braakballen meer gevonden, wel waren er diverse spreuwen in de stal aanwezig. Vier nesten met in totaal 16 jongen geringd (1 x 3, 2 x 4 en 1 x 5 pulli). Nog vier nesten met eieren of kleine jongen (3 x 4 ei en 1 x 2 pulli van 1 dag en 2 eieren).



Opvallend was dat ik in nest T23 ook drie eieren aantrof van de Huismus! Deze had dus een boerenzwaluw nest gekraakt! Weinig zwaluwen meer aanwezig in de stal en ligbox. Ook hier net zo als bij de Boer zeker 150 spreuwen in de nieuwe serrestal!

Op 29 augustus 8.00 uur aanwezig en vier nesten met totaal 16 nestjongen geringd (4 x 4 pulli). Het nest met de drie eieren van de huismus bleek verlaten te zijn. Verder geen boerenzwaluw nesten met eieren meer gevonden.

#### **4.11.2. Warga. Afke Kooistra.**

Op 4 juli om 9.15 uur aanwezig en nest met 4 jongen van 12 dagen in hok geringd. In de schuur nog een nest met 1 ei. Met net voor de deur 1 volwassen vrouwtje gevangen, deze droeg een voor mij vreemde ring (AX.20278) en bleek geringd te zijn in Burgum op 14 augustus 2012 als eerste jaars vogel.

Op 12 juli 3 dode nestjongen (AU...22011- 22012 en 22014) gevonden in hok. Oude vogels ( en 1 nestjong?) stellig door Torenvalk gepakt. Torenvalken vlogen steeds om bij de woning jagend op de oude vogels! Op 25 juli om 8.15 uur aanwezig en het nest met 1 jong van 16 dagen oud geringd. Met net voor de deur beide ouders gevangen, het mannetje was ongeringd en het vrouwtje droeg de ring AX...20278 (zie 4 juli).

#### **5.12. Warns. B. Smid.**

Op 25 mei om 5.00 uur al vertrokken naar Warns en om even voor 6.00 uur was ik al aanwezig bij de ligboxen, Bauke Smid stond me al op te wachten. Boven de landerijen vlogen in de vroege ochtend enorme groepen kokmeeuwen die jaagden op insecten. Fam. Smid had al enkele dagen erg veel last van enorme hoeveelheden insecten rondom boerderij en woonhuis. Vanmorgen alleen met de mistnetten voor de schuifdeuren gevangen. Zeker 25 (mogelijk 30) broedparen aanwezig vanmorgen. Er werden 40 boerenzwaluwen gevangen, 26 zijn er geringd en 14 hadden al een pooring. Alle vogels waren goed op gewicht en van de 18 vrouwtjes hadden er 12 al een flinke broedvlek. Een van de katten van Fam. Smid had eerder die week een boerenzwaluw (zonder ring) gepakt, het bleek een volwassen vrouwtje te zijn, vleugel 124.5 mm, staart 103.0 mm, gewicht 19.3 gram. De witte vlek op de buitenste staartpen (ST6) is 23.0 mm.



Foto © Jan de Jong, Joure

*Bijna vliegvlug jonge boerenzwaluw op de rand van de nestkom de wereld inkijkend.*

Op 15 juni smorgens om 5.50 uur aanwezig bij de boerderij. Er zijn zeker 30 broedparen aanwezig in de stallen. Vanmorgen zeker nog 10 nesten met eieren of heel kleine jongen. Een drukke morgen, er werden in totaal 12 nesten met totaal 55 jongen geringd (1 x 1, 1 x 2, 1 x 4, 6 x 5 en 3 x 6). Met de twee mistnetten voor de schuifdeuren werden in totaal 25 volwassen boerenzwaluwen gevangen, hiervan zijn er 9 geringd en 16 droegen al een ring. Een van de geringde boerenzwaluwen droeg zelfs een Belgische pootring. In de schuur, waar geen zwaluwen broeden, werden 23 braakballen van de kerkuil verzameld. De kerkuil had er de afgelopen winter (2012/2013) overwinterd en was in het voorjaar al vertrokken. In totaal 67 veldmuis en 52 spitsmuizen in de braakballen aangetroffen, geen resten van vogels ontdekt.

Op 29 juni al om 5.50 uur aanwezig in Warns bij de boerderij van Bauke Smid. Tien nesten met in totaal 41 jongen geringd (2 x 3, 5 x 4, 3 x 5 pulli), verder nog zeker 7 nesten met eieren en 3 nesten met kleine jongen aanwezig. Met het mistnet in totaal 32 volwassen boerenzwaluwen gevangen, 24 daarvan droegen al een ring en acht kregen een ring aangelegd. Vijf eerste jaars met ring werden met het net teruggevangen en 1 eerste jaars (BA. 75428) werd dood in de ligbox gevonden. Buiten de ligboxen veel oude vogels en vliegvlugge jongen aanwezig.

## **5. Meldingen uit de provincie Friesland.**

Veel meldingen dit jaar, de spreiding van de aankomst was opmerkelijk. Sommigen waren op de normale tijd terug, toch er waren er ook vele die pas na half mei terugkeerden naar de broedschuur. Had het idee dat er ook best wat boerenzwaluwen niet mee deden aan het eerste broedsels en bleven rondvliegen om stellig wat aan te sterken. Enkele mannetjes waren m.i. duidelijk later en kwamen pas tijdens 2<sup>e</sup> broedsel periode “in actie”.

### **5.1. Eerste meldingen.**

21-03-2013. Bij Luxwoude een vogel rondvliegend (Vincent Douwes).

22-03-2013. In de omgeving van Reduzum vijf overvliegend (Vincent Douwes).

31-03-2013. Bij Heerenveen 1 overvliegend(Laurens van der Vaart).

05-04-2013. Zeven te Skarl rondvliegend(Peter van de Beek).

In Buitenpost 1 waargenomen (Teunis IJlstra).

Tijdens veerdienst Holwerd- Ameland 1 overvliegend(Sandra Oosterwijk, Nico ter Woord).

06-04-2013. Bij Westerse Veld op Vlieland 1 (Carl Zuhorn).Te Indijk 2gezien(Jaap Langenbach).

Bij Ureterp aan de vaart 1 jagend (Harma Scholten).

Te Grou 1 overvliegend naar noord (Vincent Douwes).

07-04-2013. Op Vlieland bij jachthaven 1 overvliegend(SBB, Vlieland).

Bij Wijde Ee een overvliegend naar zuidwest (Jeffrey Huizinga).

Vier overvliegend bij Grote Wielen (Loes Kuiper).

Bij Blitseard te Leeuwarden 1 gezien (Linda Veeman).

08-04-2013. Twee bij Oudega W. (Bert Zijlstra, Dick Pruiksmā).

Bij De Bratten te Heeg 1 overvliegend naar zuid(Bert Zijlstra).

Een overvliegend naar noordoost bij Aekingezand (Andre- Willem Faber).

Bij de Houtwiel een overvliegend (Jasper Hooymans).

Tussen Sneek- Joure een overvliegend (Bouke Roosma).

09-04-2013. Bij Tjerkwerd 1 gezien (Gerke Visser). Een te Haskerdijken (Hans van der Bom).

Te Joure 1 gezien (Tonny de Jong). In de Ruiterpolder bij IJlst 1 gezien (Hans Andringa).

Te Oldeboorn 1 gezien (Dennis Ploeg). Bij Hitzum 1 gezien (Bouwe Blanksma).

Vier bij de Grutte Wielen (Hans Elgershuizen). Twee te Oranjewoud (Joost Vogelzang).

Twee op de Vliehors overvliegend (Carl Zuhorn).Drie in het Fochteloerveen(Dirk Hiemstra).

Achttien (!) overvliegend naar noordoost Ryptsjerksterpolder (Hans Elgershuizen).

Vijf bij Leeuwarden, Grote Wielen (Erwin Walstra).

Bij de Swetten te Drachten 1 overvliegend(Bouke Roosma).

Ryptsjerksterpolder 1 overvliegend (Patrick Agterberg).

Twee jagend te Cornwerd (Dirk Kuiken).

Twee bij Gaestmabuorren bij Burgum (Wiebe Kaspersma).

- Twee vogels terug in koeienstal Hoornsterzwaag (S. Kamstra).
- 10-04-2013. In Delfstrahuizen een overvliegend (Jan de Vlas, Echtenerbrug).  
In Britswerd een bij de paarden (Hoogland). Bij Sneek 1 gezien (Jacob Bos).  
In Terband 1 terug in de paardenstal, op 12 april was er al drie!(Tineke Tjepkema).
- 11-04-2013. In Joure 1 terug bij manege “De Jouwer” (L.B. Rijpkema).
- 12-04-2013. Twee bij de van Engelenvaart te Heerenveen gezien (F. van Meerloo).  
In De Deelen 1 gezien (Tjibbe Zandstra).  
Drie terug in de boerderij van Fam. van der Meulen te Marssum (Meino Zondervan).  
Eerste terug bij garage in Goingarip, op 14 april twee (I. Bloemers).
- 13-04-2013. Vandaag 1<sup>o</sup> boerenzwaluw terug op broedplek in Langezwaag (van der Wal).  
Dertig bij Piaam gezien (Johan Helmus).  
Twee in stal te Hulshorst (Lijkele Pasveer).  
Twee terug in paardenstal te Oldeouwer (F. Stastra).  
Een terug in schuur te Metslawier (Tjitske Veenstra- van Dijk).  
Eersten in schuur te Smallebrugge (Klara Tijsma- Spoor).
- 14-04-2013. Drie terug in schuur te Kortehemmen (Mevr. Van der Wal).  
Zes kwamen binnenvliegen in ligbox te Warns en begonnen direct te zingen (Bauke Smid).  
Acht terug in schuur te Oudkerk (Klaske Adema).  
Eersten terug bij paardenstal te Terwispel (Hendrica van Zwol).  
Een gezien te Boarnwerd boven Dokkum (Sara Hofman).
- 15-04-2013. Drie terug dit weekend (13-14 april) in Terwispel (Bart Berga).  
Twee terug in schuur te Oudehaske (K. Veldhuis).  
Twee broedvogels terug in hok te Hemelum (Griet Veersma).  
Eersten in de stal gezien te Grou (Sj.Hoekstra ).  
Vijf terug in schuurtje te Terwispel (Afke Jager).  
Twee te Noordbergum (Jan van der Veen).
- 16-04-2013. In de nacht van 15 op 16 april drie vogels terug in jongveestal te Terwispel (Rikus en Trytsje Veenstra).  
Drie vogels in de Knipe gezien (Th.A.Postma Simons).  
De eersten terug bij boerderij te Warga, op 20 april waren er 6 (Gerrit de Boer).
- 17-04-2013. Een terug in garage te Haulerwijk (Gosse en Jannie Beijert).
- 23-04-2013. Deze week(17) pas de eerste boerenzwaluw terug in schuur te Warga (Talsma).  
Eerste weer terug in schuur te Broek bij Joure (T.van der Meer).
- 00-05-2013. In week 19 (6 tot 12 mei) pas een paar terug in de garage te Terwispel (K.Vlietstra).
- 15-05-2013. Vandaag pas(!) eerste terug in paardenstal te Kootstertille (Schurer).

## 5.2. Late waarnemingen.

Dit jaar waren er weer wat late waarnemingen.

- 25-09-2013. Laatste boerenzwaluwen vandaag vertrokken te Hulshorst (Lijkele Pasveer).
- 27-09-2013. Nog vier boerenzwaluwen aan het voedsel zoeken bij Rohel aan Tjeukemeer (Jan de Jong) .
- 29-09-2013. Twee volwassen boerenzwaluwen nog in de schuur te Joure de rest is vertrokken (Artina Oppenhuizen- Gildemacher Joure).
- 30-09-2013. Laatste groepje hier in Dedgum vertrokken (Ton en Catharina Westendorp).
- 04-10-2013. Te Noordbergum 1 schuur weer invliegend en drie buiten,  
ze waren op 24-9 al vertrokken (Jan van der Veen , Noordbergum).
- 05-10-2013. Boven het Leeuwarderbos 253 geteld overvliegend naar zuid (Jeroen Breidenbach e.a.).
- 05-10-2013. Twee overvliegend te Bakkeveen naar zuidwest( Koert Scholten, Bakkeveen).
- 07-10-2013. Acht te Lichtaard (Sibbele de Jong).
- 08-10-2013. Laatste zwaluwen vertrokken uit ligbox te Warns (Bauke Smid).
- 13-10-2013. Twee te Jorwerd (Arno Piek).
- 20-10-2013. Vier te Mantgum (Gerrit Nijboer).



- 21-10-2013. Een te Hardegarijp (Marcel Stienstra).  
22-10-2013. Vier eerste jaars te Oudemirdum (Marian Peterse).  
23-10-2013. Boven Heerenveen 1 in vlucht naar zuidwest (Laurens van der Vaart).  
25-10-2013. Boven de Oostervallei op Vlieland 1 overvliegend (Carl Zuhorn).  
25-10-2013. Zes vogels rondvliegend bij Oosterwierum.  
Op 26-10-2013 waren ze daar nog aanwezig (Eddie Boersma).  
27-10-2013. Op Terschelling bij Lies 1 overvliegend naar west (Emiel Daniel de Leeuw).  
29-10-2013. Bij Deinum 1 overvliegend (Andre Boven).  
02-11-2013. Aan de zuidwest kant van Vlieland (Ankerplas) 1 overvliegend (Sander Lagerveld).  
02-11-2013. Bij de Klif van Oudemirdum 1 vogel rondvliegend (Kees Luijkx).  
06-11-2013. Nog een late vogel rondvliegend te Oudega (Jan Wijmenga, Duitsland).  
14-11-2013. Te Sumarreheide 1 vogel 15 min. voedsel zoekend, daarna weg naar ZW (Bareld Storm).  
16-11-2013. Op Terschelling bij Hoorn 1 vogel (T.Hek).  
Op dezelfde dag ook 1 bij Lies gezien op Terschelling, (Henk Wessels) w.s. dezelfde.

Aanvullingen op deze lijst blijven welkom!

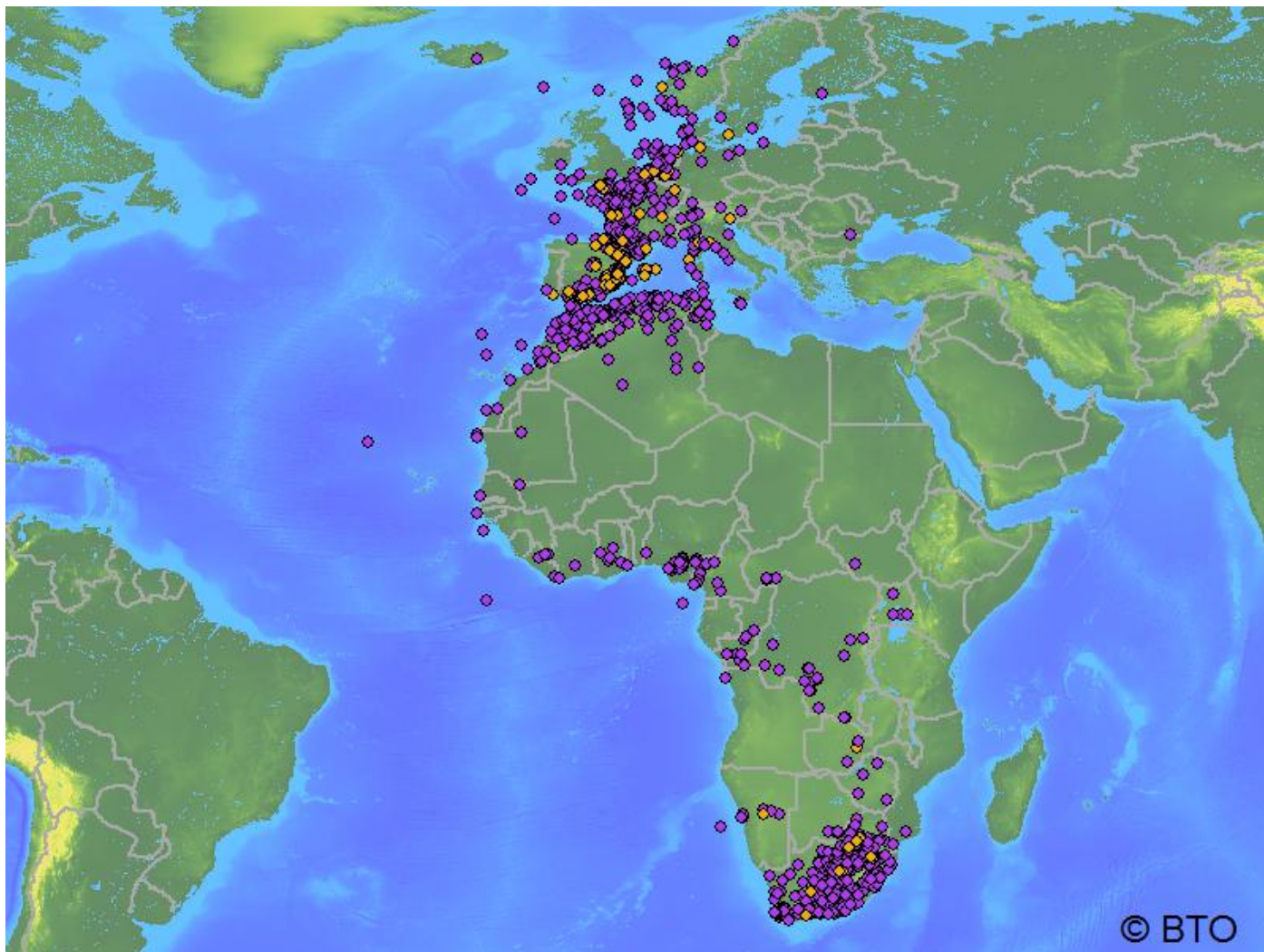
## 6. Trekroutes en overwintering.

Veel weten we nog niet over het overwinteren van Boerenzwaluwen in Afrika. Op de site [www.boerenzwaluw.nl](http://www.boerenzwaluw.nl) staat een kaart van Vogelbescherming Zeist betreffende de drie hoofdroutes van trekkende boerenzwaluwen uit Europa. Laten we eens kijken wat er al bekend is van de Engelse, Finse en Nederlandse boerenzwaluwen.



## 6.1. Trekroute van boerenzwaluwen uit Engeland.

Kijken we naar een deel van de gegevens van de terugmeldingen uit Engeland en Ierland (BTO stand 15-8-2013) dan kunnen we al een flink deel van de routes en de overwinterplekken naar Afrika gevonden worden. In Engeland en Ierland zijn in de periode 1909-2012 maar liefst 1.952.168 boerenzwaluwen geringd! Alleen al zijn er van 2010 tot 2012 zeker 47749 nestjongen geringd, 2010 (16739), 2011 (17215) en in 2012 (13795). Respectabele aantallen. Uit de Engelse gegevens valt erg op dat er uit vooral het uiterste puntje van Zuid Afrika veel terugmeldingen (445) komen van Engelse pootringen, terwijl er zelfs 110 ringen van Zuid Afrika in Engeland en of Ierland werden aangetroffen.



©BTO Online Ringing Report (Date created; 15-August-2013).

*Terugmeldingen van boerenzwaluwen uit Engeland en Ierland*

**Paarse stip** = hier teruggemeld en geringd in Engeland. **Oranje stip** = hier geringd en teruggemeld in Engeland.

<http://blx1.bto.org/ring/countyrec/resultsall/rec9920all.htm>

Uit de gegevens van de BTO zien we dat ook Engelse en Ierse boerenzwaluwen veel teruggemeld worden in Frankrijk, Spanje en Noord Afrika. Minder, maar toch ook nog flinke aantallen wagen via Sardinië en Corsica de oversteek van de Middellandse Zee, doch de meesten gaan via de straat van Gibraltar. Opvallend is dat er toch maar weinig Engelse en Ierse boerenzwaluwen via Italië de oversteek van de Middellandse Zee bij Malta maken. Meldingen van Malta zijn schaars. Een eerste jaars boerenzwaluw die op 31-08-2010 te Spurn Point, Humberside, Engeland is geringd werd op 10-04-2012 door een ringer gevangen en losgelaten te Ghodira (35.58 N – 14.21 E) op Malta.

De route gaat via Centraal naar Zuid Afrika daarbij wordt de kuststrook van West Afrika gevolgd (Marokko, Mauritanië, Guinea, Ivoorkust, Ghana, Nigeria, Kongo, Zaïre, Zambia naar Zuid Afrika). Vrijwel

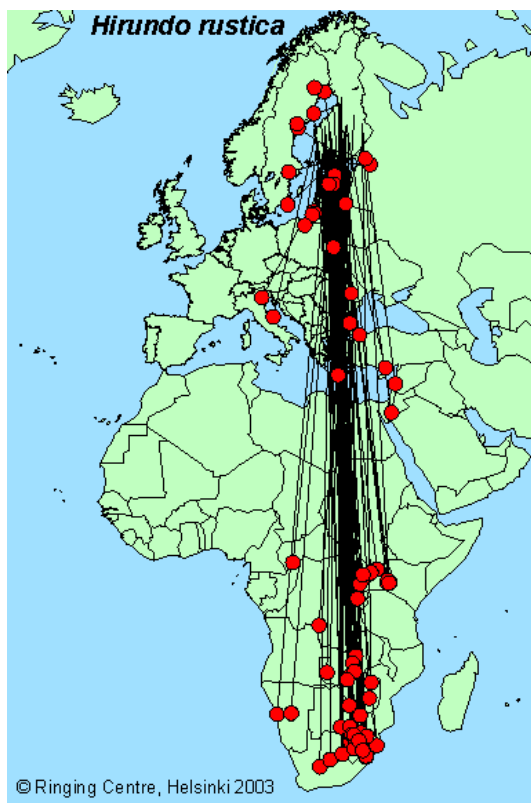
geen Engelse of Ierse boerenzwaluwen zijn teruggemeld uit de Sahara en de meer oostelijke trekroute die onder anderen via Egypte, Israel en de oostzijde van de Middellandse zee loopt naar Centraal Rusland.

Engelse en Ierse boerenzwaluw meldingen ontbreken vrijwel in Angola. Een eerste jaars dat op 8 september 1967 in Leegomery, Telford, Engeland werd geringd is op 19 april 1968 vers dood gevonden op een schip aan de kust van Angola. Opmerkelijk is de melding van een boerenzwaluw die op 28 juni 1997 als nestjong is geringd te Wilkhaven Muir, Tarbat Nes (75.51 N – 03.48 W), Engeland en die vers dood werd gevonden op 1 juni 1998 te Skaftafell, Oraefi op IJsland! Kennelijk is deze te ver doorgevlogen naar het oosten met een groepje zwaluwen naar IJsland en heeft de weg terug niet kunnen vinden. Boerenzwaluwen uit noordelijker streken doen kennelijk Engeland aan, zo werd een eerste jaars vogel op 22 september 1963 geringd te Heysham Lancashire, Engeland teruggemeld op 10 juni 1964, levend gevangen in gebouw, te Inga, Lohja (60.4 N- 24.0 E), Uusimaa, Finland.

Snel was de terugkeer van een kennelijk Engelse broedvogel die in Zuid Afrika (met ring A72250)geringd is op 12 april 1970 te Umhlanga Rocks Kwazula Natal (29.42 S -31.05 E) en al na 27 dagen teruggemeld werd op 9 mei 1970 te Whitely Bay in Engeland (55.03 N 01.25 E), een afstand van maar liefst 9917 km! Dat is gemiddeld maar liefst 367,30 km per dag! (Andrew Pickles <http://www.barbetbirding.co.za/ringing-records> ). Kijken we naar het aandeel van geringde boerenzwaluwen uit Nederland die gevonden zijn in Engeland en Ierland dan is die gering, slechts 15 vogels werden tot en met 2012 vastgesteld. Het aantal vondsten van Engelse pootringen van boerenzwaluwen in die periode in Nederland is slechts zes! Tenminste een van deze zes heeft betrekking op Friesland en wel de vondst van een dode boerenzwaluw op 16-08-1997 op het erf van S.Hofstede te Surhuizum, de vogel bleek als wijfje geringd te zijn te Kirkburton in Engeland op 21 mei 1994 (Jan de Jong, 2013, Vanellus 2013, nr.2).

## 6.2.Opmerkelijke trekroute van Finse boerenzwaluwen

Op de site van de Finse Ringcentrale <http://www.luomus.fi/english/zoology/ringing/results/index.htm> vond ik een verspreidingskaartje van de Boerenzwaluw. Opmerkelijk is dat de boerenzwaluwen die in Finland geringd zijn (1913-2005 zeker 235650) een meer oostelijke route door Europa maken en tot ver in Zuid Afrika overwinteren in tegenstelling tot de boerenzwaluwen uit Engeland die een meer westelijke route vormen.



© Ringing Centre, Helsinki, Finland.

Verspreiding teruggemeldingen 1913- 2003 van in Finland geringde Boerenzwaluwen.

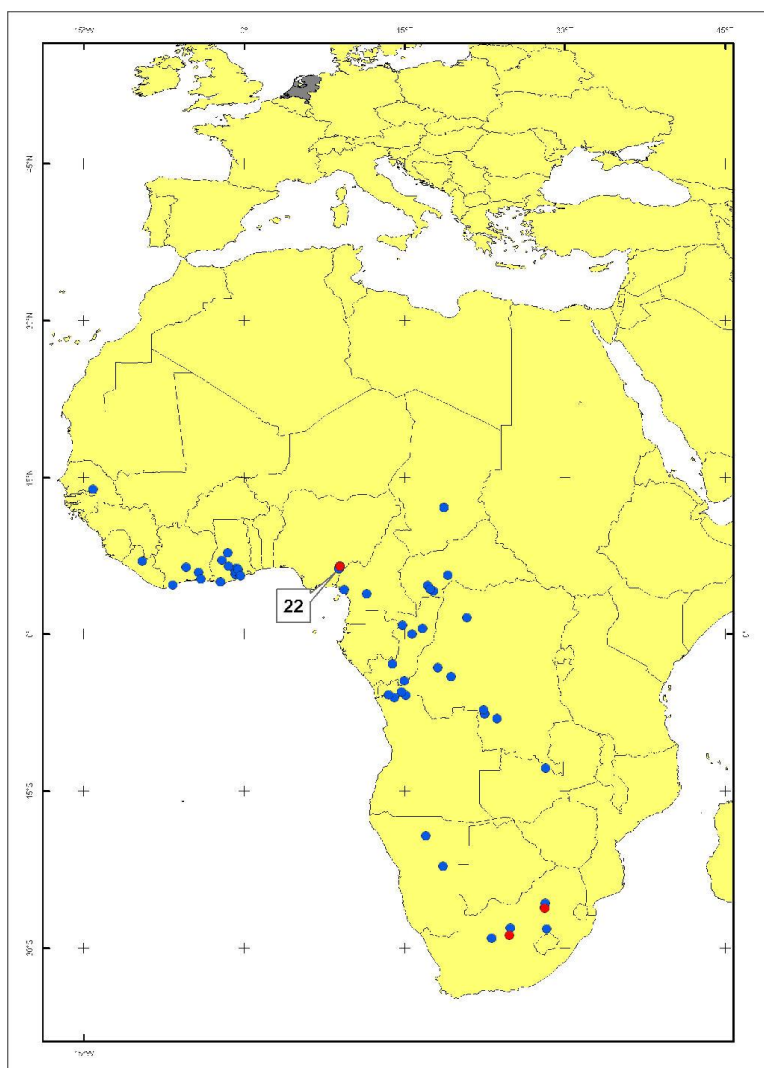


Op de site van een Zuid Afrikaanse vogelringer Andrew Pickles <http://www.barbetbirding.co.za/ringing-records> vond ik enkele opmerkelijke terugmeldingen van Finse boerenzwaluwen.

Een boerenzwaluw (met ring 136952V) die op 23 juli 2008 geringd werd te Nilsia, Finland (63.17 N – 28.20 E) is op 13 december 2008 na 143 dagen teruggemeld op de Moreland Swallow Roost in Zuid Afrika (29.38 S – 31.05 E), een afstand van maar liefst 10365 km. Een andere boerenzwaluw met Finse ring (352959J) werd op 24 juli 2002 in noord Finland (65.25 N – 25.58 E) geringd en teruggevangen op 3 februari 2003 in Garbone (Botswana) Afrika (24.45 S – 25.50 E), een afstand van 10019 km in 194 dagen.

### 6.3. Nederlandse boerenzwaluwen in Afrika.

We weten nog maar weinig van de Friese boerenzwaluwen in het overwintergebied van Afrika. Toch is er al veel materiaal uit Nederland verzameld in die jaren. Van 1911 tot en met 2006 werden er in totaal 524014 boerenzwaluwen geringd in ons land, slechts 68 (0.012%) daarvan werden teruggemeld ten zuiden van de Sahara. Verreweg de meeste van deze 68 Nederlandse terugmeldingen kwamen uit Nigeria (22 = 32.35%) zo blijkt uit een verspreidingskaart/artikel op [www.boerenzwaluw.nl](http://www.boerenzwaluw.nl) van Bennie van den Brink. Uit de recente aangelegde loggers in Nederland (2011-2012) komt de komende maanden veel materiaal naar voren over de trekroutes van Friese en Nederlandse boerenzwaluwen afleggen.



© [www.boerenzwaluw.nl](http://www.boerenzwaluw.nl) / [www.vogeltrekstation.nl](http://www.vogeltrekstation.nl)

Leuk is dan te constateren dat de Boerenzwaluwen die in Nederland geringd zijn op zowel de Engelse als de Finse overwinterplekken voorkomen! Toch kiezen ze vrijwel niet voor de oostelijke route terug.

In welke landen zijn de vijf Friese loggers die we in 2011 en 2012 aanlegden in Afrika geweest? Wij noteren Zambia, Botswana, Congo, Ghana en Congo. Deze gebieden liggen eigenlijk precies tussen de Engelse en de Finse boerenzwaluw overwinterplekken in. De vogel die we bij A.Venema voor de 2<sup>e</sup> keer van een logger voorzagen bleek naar hetzelfde overwintergebied te zijn vertrokken in Congo. De vogel die we in het schuurtje bij Afke Jager van logger B574 voorzagen reisde via de Atlantische kust naar Ghana en overwinterde daar. Jammer dat we niet exact de plaatsen aan kunnen geven waar de vogels verblijven omdat er nog een grote onnauwkeurigheid (plm. 100 km) van de loggers is. Met het logger onderzoek in de afgelopen jaren hebben we erg veel gegevens verzameld van de overwinterende boerenzwaluwen. De onderzoekers in Wageningen die het logger onderzoek leiden zullen binnenkort met een eindverslag verschijnen.

## **7. Nieuwe onderzoeksvragen.**

Toch blijven er uiteraard nog veel vragen over waar we nu nog geen antwoord op hebben. Vragen waar we in de toekomst verder aan zullen gaan werken. Zo weten we van onze Friese geloggerde mannetje boerenzwaluwen al behoorlijk wat maar hoe zit dit met de vrouwtjes gaan zij naar de zelfde plekken en vertrekken ze nu ook later dan de mannetjes? Voor 2014 is eigenlijk meer onderzoek nodig aan het nest. We willen onder anderen graag weten wie de ouders van de nestjongen zijn die er per legsel groot worden en of beide ouders ook bij elkaar blijven voor een 2<sup>e</sup> of mogelijk 3<sup>e</sup> legsel. Wat is de eerste ei data en hoe groot is de legselgrootte, hoeveel jongen worden er uiteindelijk vliegvlug, etc. Het broedseizoen van de boerenzwaluw is vrij lang (april tot in oktober) en er kunnen meerdere legsels geproduceerd worden. Niet altijd is duidelijk of een 2<sup>e</sup> of een 3<sup>e</sup> legsel ook daadwerkelijk een 2<sup>e</sup> of een 3<sup>e</sup> legsel is van een en hetzelfde paartje. Soms zijn er zelfs vervolglegsels in andere schuren met andere partners op korte afstand van elkaar. Van oeverzwaluwen weten we bijvoorbeeld dat ze nogal eens kunnen wisselen van broedkolonie en w.s. partner in een en hetzelfde broedseizoen. Ook bij de boerenzwaluw blijkt dit waarschijnlijk meer voor te komen. Verder zijn er nogal wat aanwijzingen dat de biometrie maten van mannetjes en vrouwtjes een nogal grote overlapping hebben, zouden er dan toch mannetjes zijn die een broedvlek ontwikkelen?. Is geslachtsbepaling aan de hand van biometrie wel echt betrouwbaar? Er is een artikel in de maak om daar inzicht in te geven.

## **8.Sponsor plan.**

Ook in 2014 blijft U steun aan het Boerenzwaluw onderzoek meer dan nodig. In de afgelopen jaren is er dan ook weer voor vele duizenden euro in het onderzoek geïnvesteerd door mij. Helaas drukken de reiskosten al maar zwaarder op het budget wat er elk jaar (al vanaf 1992!) te beschikking is. Ik ben dan ook erg blij dat er altijd mensen en instellingen bereid zijn mij bij dit onderzoek te steunen.

### **SPONSORS 2013.**

#### Bedrijven en instellingen.

Vogelwacht Joure e.o.

#### Particulieren

Ton en Catharina Westendorp, Dedgum

Kees en Afke Hoogland, Britswert

Henk Bulsing, Joure

Th.A.Postma Simons, De Knipe

Jan van der Veen, Noordbergum

Harry Wijnandts, De Tike

**ALLE SPONSORS IN 2013 HEEL HARTELIJK BEDANKT!**

## 9. Dankwoord.

Natuurlijk ben ik als eerste dank verschuldigd aan het Vogeltrekstation in Wageningen voor het verlenen van de nodige vergunningen om dit vrijwilligerswerk te mogen doen. Verder de locaties waar zwaluwen zijn gevangen en onderzocht;

Broek	Meer van der T.
Goingarijp	Bloemers I.
Grou	Hoekstra Sj.
Grou	Wartena D.
Kortehemmen	Wal van der J.
Luinjeberd	Zwieten van T.
Oldeouwer	Stastra F.
Heerenveen	Veldman K.
Rotstergaast	Althuisius J.
Snikzwaag	Schaap P.
Terwispel	Veenstra H.
Terwispel	Berga G.
Terwispel	Bosma O.
Terwispel	Jager A.
Terwispel	Jong de A.
Terwispel	Linden van der G.J.
Terwispel	Venema A.
Terwispel	Vos de O.
Terwispel	Wagenaar Sj.
Terwispel	Steenwijk A.
Terwispel	Bosje M.
Terwispel	Wind E.
Terwispel	Vlietstra K.
Warga	de Boer K.G.
Warga	Kooistra A.
Warga	Talsma S.
Warns	Smid B.

En tenslotte de vele honderden mensen die me spontaan hun meldingen toestuurden van de boerenzwaluw. Aan allen ben ik veel dank verschuldigd, zonder hen kon ik dit overzicht niet maken.

## 10. Slot.

De meldingen van boerenzwaluwen blijven ook in 2014 van belang. Graag ontvang ik dan ook weer de vroege meldingen van aankomsten in stallen of schuren en hou me aanbevolen voor bijzondere broedgevallen.

**Heeft U een vogel met ring gevonden meldt hem aan**

**Onderzoeker: Jan de Jong Gecertificeerd Vogelringer**

**403/C09/R24/R44**

**E.A.Borgerstraat 66 8501 NG Joure**

**Tel. 0513-414788 email [j.d.jongringer403@home.nl](mailto:j.d.jongringer403@home.nl)**

Iedere vinder van een vogelring krijgt persoonlijk bericht over zijn vondst!